

***Miten kohdata nuoria,
jotka ovat syyllistyneet
tai saattavat syyllistyä
seksuaaliseen
väkivaltaan?***

Opas

**AMMATTILAISILLE
JA AUTTAJILLE**

2022

Välitä! Nuorten hanke

Hankkeen toteuttaja: Setlementti Tampere ry
Kirjoittajat: Jukka Aho, Paula Kajala, Satu Hintikka, Elisa Juopperi
Graafinen suunnittelu: Hennakirsikka Halme

Hankkeen on rahoittanut oikeusministeriö.

Sisällys

1.	Lukijalle	4
	Oppaan termeistä	5
2.	Mitä on seksuaaliväkivalta	7
3.	Mikä saa nuoren tekemään seksuaalirikoksen?	9
	Tekojen riskiä nostavia ja laskevia tekijöitä nuorilla	11
4.	Mielekkään elämän malli	12
5.	Miksi tekijä usein kieltää tai vähättelee tekoaan?	14
	Häpeä ja leimaantuminen	
	Miten suhtautua kieltämiseen ja vähättelyyn?	15
6.	Riskin ja kuntoutustarpeen arviointi	16
	Työskentelyn turvallisuus	18
7.	Nuoren tekijän kohtaaminen	19
	Mikä työskentelyssä nuoren tekijän kanssa toimii?	20
	Mitä nuoren tekijän kanssa työskennellessä kannattaa välttää?	21
	Turvallisen tilan luominen	22
	Vaitiolovelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus	24
	Milloin pitää olla yhteydessä poliisiin ja lastensuojeluun?	25
8.	Työskentely nuoren kanssa ja työmenetelmiä	26
	PLISSIT-mallin mukainen työskentely	27
	Motivoiva haastattelu	29
	Toiminnallisuus	30
	Kehollisuus	
	Uusi suunta -ohjelma	31
	Ohjelmia ja oppaita lapsikohteisen seksuaalisuuden käsittelyyn	
	Suuttumuksen hallinta	32
	Seksuaalikasvatus	
	Seksuaalineuvonta	
	Palautetietoinen hoito	33
9.	Läheisten ja verkostojen kanssa työskentely	34
	Nuoren läheiset	
	Moniammatillinen yhteistyö	35
	Ammatilliset verkostot työn tukena	36
	Asiakkaiden ohjaus ammattilaisten välillä	
10.	Rikosprosessi ja epäillyn oikeudet	37
	Rikosprosessi	
	Epäillyn oikeudet	39
11.	Tekijän ohjaaminen palveluihin, auttavia tahoja	41
12.	Tekijätyön vaikutukset työntekijän hyvinvointiin ja jaksamiseen	42
13.	Seksuaalirikosten ennaltaehkäisy	44
14.	Uhrien auttaminen	45
15.	Miten minä asiakkaana voin ottaa asian puheeksi ammattilaisen kanssa?	46
16.	Lähteitä	48
17.	Liitteet	49
	Liite 1: Tapausesimerkkejä	
	Liite 2: Ohje poliisille	51
	Liite 3: Toimintaohje viranomaiskäyttöön lapsen hyväksikäyttöepäilyissä	52
	Liite 4: Alkukartoituslomake	55
	Liite 5: Loppukartoituslomake	58
	Liite 6: Välitä! -työn esitemateriaaleja	59

1 Lukijalle

Tämä opas on suunnattu kaikille ammattilaisille ja muille auttajille, jotka saattavat työssään kohdata nuoria, joilla on riski syyllistyä tai jotka ovat jo syyllistyneet toisen seksuaalisia rajoja rikkovaan toimintaan. Käytännössä opas on hyödyllinen kaikille, jotka työskentelevät nuorten kanssa. Opas lisää ammattilaisten valmiuksia aloittaa ja käydä nuorten kanssa keskustelua myös seksuaaliväkivaltaan liittyen.

Monet ammattilaiset eivät tiedä työssään kohdanneensa tätä kohderyhmää, vaikka jokainen nuorten kanssa työskentelevä todennäköisesti on. Ammattilaiset muistavat kyllä yleensä kysyä esim. nuoren tukiverkostoista ja päihteiden käytöstä, mutta seksuaalisuudesta ja erityisesti seksuaalisista rajoista tai seksuaaliväkivallasta kysyminen ja puhuminen voi tuntua edelleen hankalalta ja jäädä siksi tekemättä. Riskiä syyllistyä seksuaalirikokseen ei kuitenkaan näe ihmisestä päältä päin. Siksi tämä mahdollisuus on pidettävä mielessä jokaisessa kohtaamisessa ja siitä on osattava ja uskallettava kysyä. Nuoret itse eivät välttämättä uskalla tai pysty siitä kertomaan, ennen kuin siitä kysyy henkilö, johon he kokevat voivansa luottaa. Nuoret eivät usein itsekään tunnista ylittäneensä toisen seksuaalisia rajoja tai toimineensa väärin.

Oppaassa kerrotaan, miksi nuoret tekijät jäävät usein tunnistamatta ja kohtaamatta, ja miksi he päätyvät tarvettaan vastaavien palveluiden piiriin usein vasta siinä vaiheessa, kun ovat jo joutuneet tekemisiin poliisin kanssa. Opas näyttää, miten juuri sinä voit olla se ensimmäinen, tärkeä henkilö, joka ottaa seksuaaliväkivallan puheeksi asiakkaan kanssa ja kykenet tarjoamaan mahdollisuuden ja tilan seksuaaliväkivallasta puhumiseen. Oppaan luettuasi osaat ohjata asiakkaan myös oikean avun ja tuen piiriin.

Seksuaaliväkivallassa, kuten kaikessa väkivallassa, on syytä muistaa, että vastuu teosta on aina väkivallan tekijällä. Siksi seksuaaliväkivaltaa ei saada vähenemään tai loppumaan, jos tekijöitä ei auteta. Väkivallan tekijän ohjaaminen palveluihin, jotka auttavat häntä toimimaan muulla kuin väkivaltaisella tai hyväksikäyttävällä tavalla, on vastuullista toimintaa. Se palvelee myös uhrien ja omaisten etua vähentämällä riskiä uusien uhrien syntymiseen.

Oppaan työmenetelmät ja muut ohjeistukset on valittu erityisesti nuorten kanssa työskentelyyn, mutta monet niistä ovat käyttökelpoisia vanhemmillekin asiakkaille. Nuorten kohdalla korostuu luottamuksen rakentaminen, koska nuoren tekijän kohdalla se voi vaatia erityisen pitkän ajan. Samoin aikajänteiden huomioiminen työskentelyssä on tärkeää. Nuorten elämä on myllerryksessä ja elämässä sattuu ja tapahtuu. Kuukausia kestävä odotukset avun saannissa tai pitkät tapaamisvälit voivat olla nuorille sietämättömän pitkiä aikoja, jotka nitistävät motivaation ja kiinnostuksen tuen hakemiseen.

Oppaan on tuottanut oikeusministeriön rahoituksella Setlementti Tampere ry:n Välitä! Nuorten hanke (2020–2022), jossa on kehitetty työmenetelmiä seksuaalirikosriskissä olevien 15–29 -vuotiaiden nuorten auttamiseen.

Oppaan termeistä

Oppaassa käytetään termejä, joita olemme avanneet tähän alle. Tarkoitus on selkeyttää lukijalle termejä, joita on käytetty tekstissä yksinkertaistettuna helppolukuisuuden vuoksi. Huomioithan, että asiakasta leimaavia termejä kuten tekijä tai uhri, ei tule käyttää harkitsemattomasti asiakastyössä. Työntekijän on turvalisinta lähteä työskentelyssä liikkeelle aina ensin niistä termeistä, joita kukin asiakas itse käyttää.

TEKIJÄ

Tällä ilmaisulla viitataan henkilöön, jolla on kohonnut riski syyllistyä toisen seksuaalisia rajoja rikkovaan toimintaan tai seksuaalirikokseen. Hän voi olla epäiltyä seksuaalirikoksesta tai saanut jo tuomion. Hänellä voi olla lapsikohteista seksuaalista kiinnostusta tai väkivaltaisia seksuaalifantasioita, joita hän ei ole vielä toteuttanut. Tai hän on jo toteuttanut jotain näistä, mutta ei ole jäänyt teoista kiinni. Hän voi olla vasta huolissaan omista seksuaalisista ajatuksistaan tai toiminnastaan. Tekijällä tarkoitetaan oppaassa siis myös potentiaalisia tekijöitä, mutta tekstin helpomman luettavuuden takia kaikkiin edellä mainittuihin viitataan tekijä-sanalla.

UHRI

Käytämme oppaassa tietoisesti seksuaaliväkivallan kokijasta sanaa uhri. Uhri-sanana käyttö on jossain tilanteissa perusteltua tekijätyön näkökulmasta, jotta tekijälle korostuu teon vakavuus. Tekijällä on usein puutteellinen kyky ymmärtää uhrin kokemusta, joten termin käytöllä voidaan pyrkiä myös virittämään tekijässä uhriempati-aa. Uhrista puhuminen selkeyttää myös sitä, kenellä on vastuu rajoja rikkovasta toiminnasta. Seksuaaliväkivallan kokijan kanssa työskenneltäessä on parempi käyttää kokija-sanaa, joka on vähemmän leimaava.

SEKSUAALIRIKOS

Suomen rikoslain 20 luvussa rangaistavaksi määritetty teko. Rikoslaki määrittää myös seksuaalirikosten tunnusmerkistöt: [Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) Seksuaalirikoksen kohteeksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa ikään, sukupuoleen tai ulkonäköön katsomatta.

SEKSUAALIVÄKIVALTA

Seksuaaliväkivaltaa ovat kaikki teot, joilla henkilö loukkaa toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja turvallisuuden tunnetta. Samaa tarkoitetaan myös termillä seksuaalinen väkivalta.

LAPSIKOHTAINEN SEKSUAALIHÄIRIÖ (Pedofilia)

Seksuaalinen kiinnostus, joka ensisijaisesti kohdistuu lapsiin, jotka ovat esi- tai varhaisnuoruusikäisiä tyttöjä tai poikia. Jotta kyseessä on lapsikohtainen seksuaalihäiriö, tulee kiinnostuksen kohdistua alle 16-vuotiaaseen, joka on yli viiden vuoden ikäerolla tekijään itseensä ja kiinnostus on jatkunut yli 6 kuukautta. Tällainen kiinnostus voi ilmetä muun muassa tunteina, fantasioina ajatuksina tai tekoina. Teot eivät täytä diagnoosin kriteereitä, mikäli ensisijainen kiinnostus ei kohdistu lapsiin.

Noin 55 % henkilöistä, jotka tekevät lapsiin kohdistuvan rikoksen, eivät ole pedofiilejä, vaan henkilöitä, joiden seksuaalinen kiinnostus kohdistuu ensisijaisesti aikuisiin, ja rikos on eriyistä johtuen kohdistunut lapseen. Ei ole luotettavaa tietoa siitä, kuinka moni pedofiileistä syyllistyy lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin.

Pedo- ja hebefiliaa pidetään teini-ikään mennessä muodostuvana seksuaalisena suuntautumisenä tiettyyn vartalon ikävaiheeseen. Osalla henkilöistä, jotka syyllistyvät lapseen kohdistuvaan seksuaalirikokseen, on muita taustatekijöitä kuin lapsiin kohdistuva seksuaalinen kiinnostus.

PAKKOAJATUKSET

Pakkoajatukset ovat toistuvia ajatuksia, joita on vaikea tai jopa mahdoton saada pois mielestä tai painaa taka-alalle.

FANTASIA

Fantasia on mielikuvituksen tuottama aihe. Seksifantasia tarkoittaa kuvitelmaa, joka tuottaa seksuaalista mielihyvää. Fantasiat ovat jokaisen yksityisasiä, eivätkä ne tarkoita suoraan sitä, että niitä tultaisiin toteuttamaan.

LANZAROTEN SOPIMUS

Lanzaroten sopimus on solmittu Euroopan neuvostossa lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan vuonna 2007. Suomen osalta Lanzaroten sopimus astui voimaan vuonna 2011. Sen tavoitteena on lapsiin kohdistuneen seksuaalisen riiston ja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäiseminen ja seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuneiden lasten oikeuksien suojeleminen. Lanzaroten sopimus. Kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025 (valtioneuvosto.fi)

!?!?

Ennen syventymistä oppaaseen suosittelemme sinua tarkastelemaan seuraavien kysymysten kautta myös omia asenteitasi kohderyhmän kanssa työskentelyyn. Oppaan luettuasi voit käydä kysymykset läpi uudelleen ja miettiä, ovatko vastauksesi ja ajatuksesi tekijöistä joltain osin muuttuneet.

**Mieti omia asenteitasi
liittyen rajoja rikkovaan
seksuaalikäyttämiseen:**

Mitä ajattelet lapsikohteisesta
seksuaalisesta kiinnostuksesta?

Millaisia tunteita se herättää?

Mitä olet valmis kuulemaan?

Mitä olet valmis
kohtaamaan?

Mitä ajattelet seksuaali-
rikoksen tehneistä henkilöistä?

Millaisia tunteita se herättää?

2 Mitä on seksuaaliväkivalta

Silloin, kun loukataan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja turvallisuuden tunnetta, puhutaan seksuaaliväkivallasta. Seksuaaliväkivallan kohteeksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa ikään, sukupuoleen tai ulkonäköön katsomatta. Myös tekijä voi edustaa mitä sukupuolta tahansa. Usein uhri, sekä tekijä tuntevat toisensa entuudestaan. Seksuaaliväkivallan muotoja on useita ja kyse voi olla vain kerran tapahtuvasta tai toistuvista teoista.

Seksuaaliväkivalta voi olla toisen suostuttelua tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin, joihin uhri ei ole antanut suostumustaan. Seksuaalinen häirintä tai ahdistelu voi olla vihjailevia eleitä tai seksuaalisia ehdotuksia, jotka toinen henkilö on osoittanut epäsopiviksi. Myös seksuaalissävyytteisten viestien tai kuvien lähettely, tirkistely ja itsensä paljastelu lukeutuvat seksuaaliväkivallaksi. Seksuaalista häirintää tai ahdistelua voi tapahtua esimerkiksi kadulla, baarissa tai työpaikalla, ja epäsopivien kuvien tai viestien lähettely tapahtuu usein puhelimen tai sosiaalisen median kautta. Useimmat seksuaaliväkivallan teot on rikoslaissa määritelty rangaistavaksi.

Toisen henkilön pakottaminen mihin tahansa seksuaaliseen tekoon on itsemääräämisoikeutta rikkovaa. Teko voi olla esimerkiksi toisen koskettelua vastentahtoisesti tai pakottamisena koskemaan itseään tai tekijää. Raiskauksesta puhutaan silloin, kun tekijä painostaa tai uhkailee väkivallalla tai väkivaltaa käyttäen uhrin sukupuoliyhteyteen. Sukupuoliyhteys ei tarkoita vain penis-emätin-yhdyntää, vaan se voi olla monenlaista sukupuolielimeillä tai muulla tavoin tunkeutumista toisen kehoon tai sukupuolielimeen. Raiskauksesta on kyse myös silloin, kun tekijä on sukupuoliyhteydessä tiedottomassa tilassa tai vahvassa pelkotilassa olevan uhrin kanssa, kun tämä on kykenemätön puolustamaan itseään.

Seksuaalinen väkivalta on aina kokijalle traumaattinen kokemus, vaikka teko jäisi vain yritykseksi. Väkivallan kokeminen haavoittaa syvästi, sillä se loukkaa uhrin itsemääräämisoikeutta. Se rikkoo turvallisuuden tunnetta ja luottamusta muihin ihmisiin, ja sen vaikutus voi näkyä vielä monien vuosien päästä. Kokemuksen jälkeen uhrin voi olla vaikeaa hakeutua avun piiriin. Uhrin voi olla vaikeaa puhua kokemuksestaan muille tai edes itse käsitellä asiaa. Seksuaalirikoksen kokeminen on uhrille usein nöyryyttävää ja aiheuttaa voimakkaita syyllisyyden ja häpeän tunteita. Tällaisen kokemuksen sanoittaminen voi olla vaikeaa. Avun hakemista voi viivästyttää myös se, että uhri ei tiedosta tapahtuneen olevan rikos tai pelkää, ettei häntä uskota. Ajatus mahdollisesta oikeudenkäynnistä voi ahdistaa, koska siellä tapahtuneen joutuu käymään läpi muiden ihmisten edessä. Oikeudenkäynti on usein vasta pitkän ajan kuluttua, mikä hankaloittaa tilannetta entuudestaan. Myös ajatus tekijän kohtaamisesta voi pelottaa.

Kaikkeen seksuaaliseen toimintaan, jossa on mukana enemmän kuin yksi henkilö, tarvitaan kaikkien osapuolten suostumus. Kuten kaikessa ihmisten välisessä kommunikaatiossa, myös seksissä voi tulla eteen epäselvyyksiä. Tämän takia asiasta olisi tärkeää pystyä keskustelemaan yhdessä ennen seksuaaliseen toimintaan ryhtymistä. Asiasta puhuminen tulisi tehdä toista kunnioittavasti, mutta selvästi, sillä näissä tilanteissa on mukana usein suuri tunnelataus. Voi olla haastavaa kuulla toiselta, että on ylittänyt tämän rajat, mutta se tulisi silti pystyä vastaanottamaan ja pysymään rauhallisena. Seksisuhteessa on erityisen tärkeää voida olla oma itsensä sekä rehellinen omista tuntemuksista ja siitä, mitä haluaa ja mitä ei. Kieltäytyminen voi joskus tuntua vaikealta, jos ei halua tuottaa toiselle pettymystä, mutta pettyminen ei kuitenkaan ole niin haitallista kuin omien rajojen rikkoutuminen.

Suostumuksen lisäksi on tärkeää sopia yhdessä toisen kanssa se, millaista seksiä tehdään, miten edetään ja mitä ehkäisyä käytetään. Ehkäisyn käyttöön on molempien sitouduttava, sillä esimerkiksi kondomin pois

otto kesken kaiken ilman lupaa voidaan määritellä seksuaaliväkivallaksi. Suostumuksen kysyminen voi tapahtua myös kehonkielellä ja vastaavasti suostumuksen voi antaa lähtemällä mukaan siihen koko kehollaan. Jos ei ole selkeää suostumusta, on se rajojen rikkomista ja lain näkökulmasta kyse voi olla seksuaaliväkivallasta. Tilanne ei ole turvallinen, jos joku siihen osallistuvista kokee pelkoa, painostusta tai muita negatiivisia tunteita.

Rikoslain 20 luku [\(8.7.2022/723\)](#) seksuaalirikoksista

§§§

- 1 § Raiskaus
- 2 § Törkeä raiskaus
- 4 § Pakottaminen seksuaaliseen tekoon
- 5 § Seksuaalinen hyväksikäyttö
- 5a § Seksuaalinen ahdistelu
- 6 § Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- 7 § Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- 7b § Törkeä lapsenraiskaus
- 8a § Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta
- 8b § Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin
- 8c § Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan, lasta koskevan esityksen seuraaminen

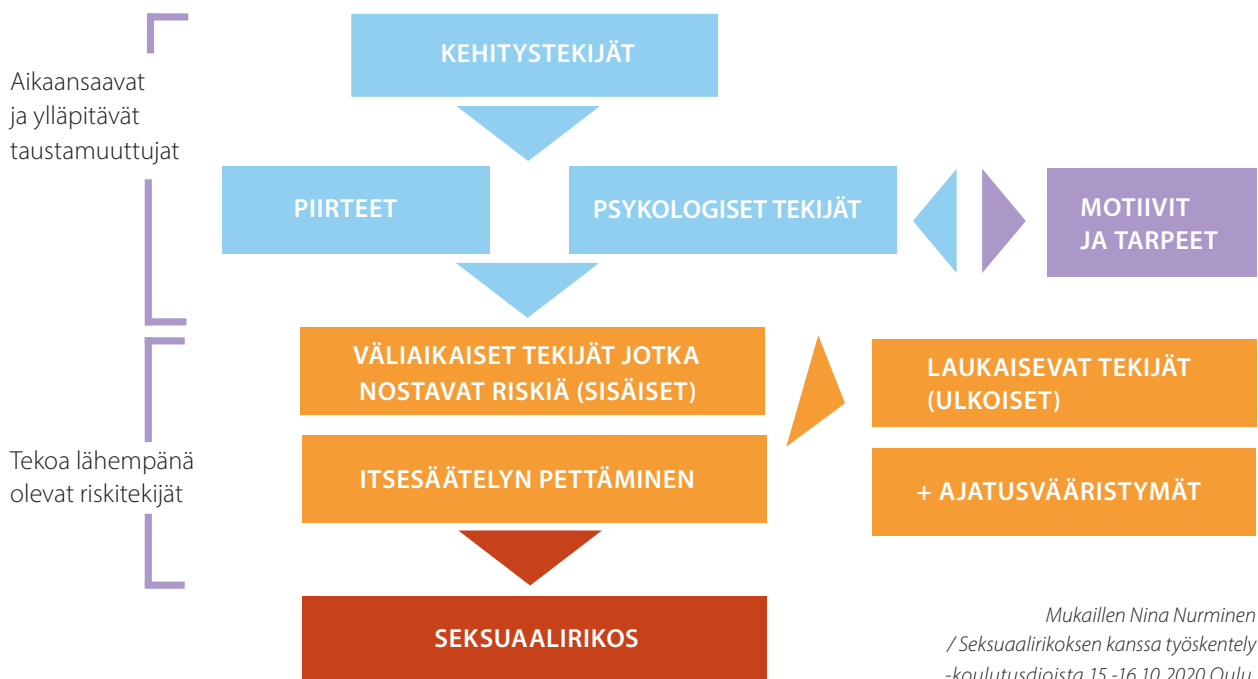

3 Mikä saa nuoren tekemään seksuaalirikoksen?

Rikoksentehtäjäksi ei synnytä. Kuten kaikissa rikostyypeissä, myös seksuaalirikoksissa tie itse tekoon on pitkä ja sisältää monta vaihetta. Ennen rikosta nuori voi kohdata myös monia auttajia, joiden kyvyillä tunnustaa riski ja ottaa asia puheeksi voi olla ratkaiseva merkitys siihen, syyllistyykö nuori rikokseen vai ei.

Tutkimusten mukaan rikokseen syyllistymisen riskiä nostavia kehitystekijöitä henkilön historiassa ovat esimerkiksi koettu kaltoinkohtelu ja ongelmat varhaisissa kiintymyssuhteissa. Piirretekijät ovat staattisia (muuttumattomia) riskitekijöitä kuten antisosiaalinen persoonallisuus ja aiempi rikollinen käyttäytyminen. Psykologiset tekijät ovat vakaita dynaamisia (muuttumattomia/hitaasti muuttuvia) riskitekijöitä kuten yleisesti hyväksytystä poikkeava seksuaalinen kiinnostus, seksuaalirikosmyönteiset asenteet, haasteet sosiaalisissa taidoissa, tunteiden säätelyssä sekä puutteet itsensä hallitsemisessa. Näiden taustatekijöiden lisäksi henkilö tarvitsee halun toteuttaa teon. Puhutaan motiivista ja tarpeista teon tekemisen taustalla.

Laukaisevia tekijöitä lähempänä tekoa voivat olla esimerkiksi sopivan uhrin tapaaminen, päihtymys tai muut tilaisuuden tarjoavat tekijät. Vielä ennen tekoon ryhtymistä vaaditaan itsesäätelyn pettäminen sekä teon salliminen itselle eli tekijän on kyettävä selittämään teko itselleen niin, että se tuntuu oikeutetulta. Tämä tarkoittaa tekijän tekoa oikeuttavia ajatusvääristymiä ja uskomuksia. Vasta tämän jälkeen henkilö voi syyllistyä tekoon. Suojaavat tekijät (sisäiset tai ulkoiset) määrittelevät sen, kuinka pitkälle tällä polulla henkilö voi edetä. Missä tahansa vaiheessa on mahdollista katkaista polku ja jättää teko lopulta tekemättä.

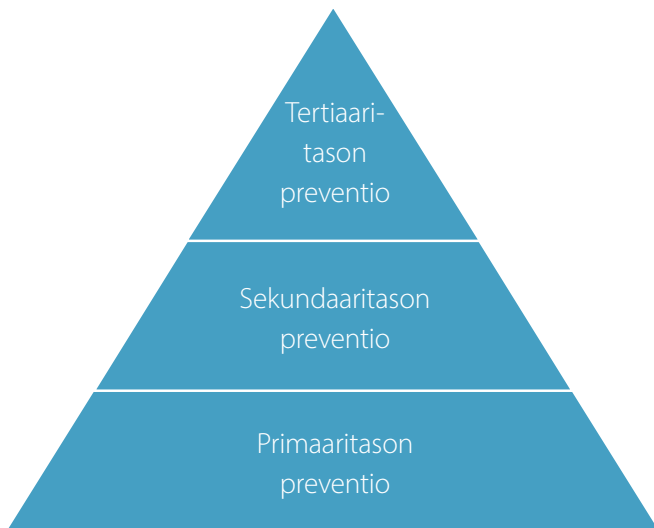

Mukaiillen Nina Nurminen
/ Seksuaalirikoksen kanssa työskentely
-koulutusdioista 15.-16.10.2020 Oulu.

Teke voi jäädä toteutumatta vielä vaikka henkilö kulkisikin koko kuviossa kuvatun polun. Esimerkiksi lapsista seksuaalisesti kiinnostunut henkilö on voinut fantasioida seksistä lasten kanssa ja hakeutua jo some-alustalle, jossa hän on päässyt lapseksi tekeytymällä juttelemaan lasten kanssa. Hän suunnittelee jo, miten voisi ehdottaa tapaamista lapselle, jonka on saanut luottamaan itseensä, kun hän törmääkin netissä artikkeliin, jossa lapsena seksuaalisen hyväksikäytön kokenut uhri kertoo hyväksikäytön jättämistä vaikeuksista vielä aikuisenakin. Henkilö liikuttuu uhrin kokemuksesta ja miettii, noinko kyseinen lapsikin kokisi, jos hän lähes-

tyisi tätä. Hän päättää poistaa profiilinsa kyseiseltä kanavalta. Teon toteuttamatta jättäminen tarkoittaa, että henkilöllä on riittävästi suojaavia tekijöitä, kuten tässä esimerkissä voimakas artikkelin lukemisen herättämä uhriempatia, joiden avulla hän on pystynyt välttämään teon toteuttamisen.

Koska tie itse tekoon on pitkä, se voi sisältää myös monia vaiheita, joissa tekijä kohtaa eri alojen ammattilaisia esimerkiksi työn, opintojen ja terveydenhuollon toimesta. Tekoon ryhtyminen vaatii monien sisäisten ja ulkoisten esteiden ylittämistä ja siksi oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa tapahtuva kohtaaminen, oikein aseteltu kysymys tai puuttuminen teon etenemiseen voi estää teon.

Tertiäritason preventio | Toiminta on muuttunut laittomaksi. Kuntoutuksella pyritään vaikuttamaan siihen, että henkilö ei syyllistyisi lapsen kohdistuvaan seksuaalirikokseen toistamiseen.

Sekundaaritaso preventio | Toiminta laillisen ja laittoman rajoilla. Riski syyllistyä rikokseen kohonnut. Tuella ja hoidolla pyritään nopeaan interventioon, jotta laittomaksi muuttuva toiminta pystytään pysäyttämään.

Primaaritaso preventio | Ei laittomia tekoja. Lapsikohtainen seksuaalinen mieltymys voi aiheuttaa tai ei aiheuta huolta. Tuella pyritään vahvistamaan suojaavia tekijöitä, jotta lapsikohtaisen seksuaalisen kiinnostuksen kanssa on mahdollista elää hyvää elämää syyllistymättä koskaan rikokseen.

Lähde: Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? Tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus, Toimenpidesuunnitelma, THL.

THL:n Barnahus-hankkeen raportissa *Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki?* (2020) Taivaloja ja Nurminen kuvaavat artikkelissaan lapsiin kohdistuvien seksuaalirikoksen ennaltaehkäisyn painopisteitä. Artikkelissa kuvataan tilannetta, jolla suomalainen julkinen sektori toimii mm. lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten suhteen. Julkinen sektori pystyy toimimaan tällä hetkellä tertiäritasolla eli palvelujärjestelmä pystyy tavoittamaan vain jo rikokseen syyllistyneet (ks. kuva yllä). Vastuu ennaltaehkäisevästä hoidosta ja tuesta ei kuulu tällä hetkellä millekään julkisen sektorin toimijalle. Raportissa todetaan, että kohdennetulla tuella ja varhaisella interventiolla voidaan kuitenkin vähentää riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden vakaita ja hitaasti muuttuvia dynaamisia riskitekijöitä ja siten ennaltaehkäistä jo ensimmäinen rikos. Ennaltaehkäisyn painopistettä tulisikin kohdistaa vahvemmin primaaritasolle. Mm. lapsikohtaisen kiinnostuksen omaaville tai lapsiin kohdistuvan seksuaalirikoksen potentiaalisesti tekeville Lanzaroten sopimuksen mukaisten tehokkaiden ennaltaehkäisevien interventioiden tarjoaminen on jäänyt kokonaan kolmannen sektorin toimijoiden varaan.

Julkisten palvelujen rooli tekijän auttajana on osin ristiriitainen. Toisaalta palvelua pitäisi olla helposti kaikkien saatavilla kattavasti ympäri maan, ja varsinkin niille, jotka eivät ole vielä syyllistyneet mihinkään, mutta ovat huolissaan esimerkiksi omista fantasioistaan tai seksuaalisesta kiinnostuksestaan. Tämä edellyttäisi mahdollisuutta asioida myös anonyymina ilman, että tietoa kirjataan esimerkiksi Omakantaan tai että keskusteluista jää pysyviä merkintöjä henkilön asiakastietoihin. Tekijät pelkäävät, aivan aiheellisesti, seurauksia, joita tiedon leviämisestä sivullisille (myös ammattilaisille, joita asia ei koske) voi heille koitua. Julkisissa palveluissa tällaista anonyymiteettiä on vaikea toteuttaa mm. lakiin perustuvien kirjaamisvelvoitteiden takia.

Asiakastietojärjestelmiin asiakkaan lapsikohteisuuteen liittyvät pohdinnat kannattaa kirjata esimerkiksi muotoon: "Asiakas pohtinut omaa seksuaalisuuttaan vastaanotolla."

tai jos asiakas pohtii laajemmin seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiään: "Asiakas pohtinut vastaanotolla omaa identiteettiään."

Tekojen riskiä nostavia ja laskevia tekijöitä nuorilla

Kuten aiemmin kuvattiin, seksuaalirikokset eivät vain tapahdu, vaan niihin vaikuttaa moninainen ja monimutkainen sarja erilaisia vaikuttavia tekijöitä. Vaikka henkilöllä olisi nähtävissä elinkaarensa kaikki seksuaalirikoksen tekemiseen altistavat tekijät, hän ei silti välttämättä koskaan tee rikosta, koska hänellä on riittävästi teolta suojaavia tekijöitä. Riskien kartoittamisen rinnalla on siksi pidettävä aina mielessä myös suojaavat tekijät.

Seksuaalirikoksen syyllistymisen riskiä voi nostaa, jos nuorella on:

- Kiintymyssuhdeongelmia
- Impulssikontrollin haasteita (väkivalta ratkaisukeinona)
- Haasteita sosiaalisissa taidoissa ja vuorovaikutuksessa omanikäisten kanssa
- Kiusatuksi tulemisen kokemuksia nuoruudessa /lapsuudessa
- Neuropsykiatrisia ongelmia, autismin kirjon haasteita
- Seurustelusuhteen puute/kokemus omasta seksuaalisesta kokemattomuudesta
- Seksi- tai pornoriippuvuutta, nettiriippuvuutta
- Päihdeongelmia
- Tiiviiseen uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen
- Seksuaalirikosmyönteisiä asenteita (esim. naisvihamielisiä asenteita, hyväksikäytön hyväksyviä asenteita)
- Lapsikohteista seksuaalista kiinnostusta (yli 16-vuotiailla)

Mikään näistä ei kuitenkaan yksinään tai edes yhdessä muiden kanssa tarkoita suoraan, että henkilö syyllistyi varmasti seksuaalirikokseen. Suojaavat tekijät voivat estää henkilöä syyllistymästä seksuaalirikokseen. Kuntoutuksessa pyritään löytämään ja vahvistamaan näitä henkilöä rikokselta suojaavia tekijöitä.

Rikokseen syyllistymiseltä nuorta voivat suojata:

- Turvalliset kiintymyssuhteet lapsuudenkodissa
- Oikein ajoitettu seksuaalikasvatus
- Riittävä seksuaalikasvatus
- Raja- ja tunnetaitokasvatus
- Tukea antavat sosiaaliset verkostot
- Hyvät sosiaaliset taidot
- Turvalliset ja luottamukselliset vuorovaikutussuhteet
- Hyvä itsetunto
- Hyvät ongelmaratkaisutaidot
- Kyky ottaa vastuuta
- Hyvä toiminnanohjaus (erityisesti neurokirjon piirteitä omaavilla henkilöillä)

4 Mielekkään elämän malli

Seksuaalirikosriskissä olevien kuntoutusmenetelmien taustateoriana on alettu 2000-luvulla käyttää yhä enemmän Wardin ja Stewartin (2004) Mielekkään elämän mallia (GLM, Good lives model). Mallin mukaan meillä kaikilla ihmisillä on perustarpeita, jotka ohjaavat toimintaamme ja joiden tulee jollain tavalla täyttyä, jotta voimme kokea elämän mielekkääksi. Nämä tarpeet on jaettu mallissa yhdeksään osa-alueeseen. Myös seksuaalirikoksen johtaneella toiminnalla tekijä on tavoitellut näitä sinänsä hyviä tarpeita. Mallissa yksilö nähdään aktiivisena toimijana omassa elämässään ja hän kykenee vaikuttamaan siihen, miten Mielekäs elämä hänen kohdallaan näyttäytyy.

MIELEKKÄÄN ELÄMÄN MALLI

Kuva:
Nurminen, Nina (2013)

Mielekkään elämän tavoittelemisen keinot vaihtelevat yksilöittäin: jonkun osa-alueen tavoittelemisen seksuaalirikokseen johtaneella tavalla kertoo, että tekijän tavoite toiminnalleen on ollut hyvä, mutta keino väärä. Esimerkkinä henkilö voi liittymisen osa-alueella kokea yksinäisyyttä ja läheisten ihmissuhteiden puuttumista, ja pystyvyyden osa-alueella hän ei koe osaavansa kommunikoida oman ikäistensä kanssa, jolloin hän voi lähteä tavoittelemaan näiden osa-alueiden tarpeita ottamalla kontaktia itseään huomattavasti nuorempiin alaikäisiin lapsiin, joita hän kohtaa päivittäin kotipihallaan ja jotka tulevat iloisesti ja ennakkoluulottomasti juttelemaan hänen kanssaan.

Mielekkään elämän malli auttaa ymmärtämään paremmin nuoren tekojen, ajatusten ja huolien taustalla olevia tavoitteita. Mielekkään elämän malli on tärkeä osa Työmenetelmät-luvussa esiteltyä Uusi Suunta –ohjelmaa ja Riihimäen vankilassa käytettävää STEP-ohjelmaa. Ohjelmassa Mielekkään elämän osa-alueita tutkitaan yhdessä asiakkaan kanssa ja mietitään, miltä osin ne ovat yhteydessä laittomaan tekoon ja miten toimintaa tulisi muuttaa, jotta Mielekkään elämän tarpeet täyttyisivät ilman, että toiminta olisi vahingollista itselle tai muille.

Tutkimusten mukaan seksuaalirikoksen syyllistyneillä on puutteita erityisesti hyvinvoinnin, pystyvyyden, toimijuuden, liittymisen ja mielenrauhan osa-alueilla. Esimerkiksi hyvinvoinnin osalta tekijä voi kokea itselleen tavanomaisesta poikkeavaa seksuaalista kiihottumista ja liittymisen osa-alueella tekijällä voi olla puutteita läheisyyden kokemisessa, tai tarpeet tuntee rakkautta, ystävyyttä tai läheisyyttä eivät kaikilta osin täyty. Myös itsetuntoon liittyvät ongelmat (toimijuus) ovat yleisiä seksuaaliväkivallan tekijöillä; tekijä voi esimerkiksi itsetunnon puutteiden vuoksi hakeutua itseään nuorempien seuraan, joilta saa ihailua osakseen.

5 Miksi tekijä usein kieltää tai vähättelee tekoaan?

Häpeä ja leimaantuminen

Sosiaalinen stigma eli leima syntyy ihmisten asenteista, kielteisistä tunteista ja tiedon puutteesta. Stigmat näkyvät yhteiskunnassa syrjivänä käyttäytymisenä ja epätasa-arvoisena kohteluna. Stigma tuottaa erilaisuutta ja jakaa ihmisiä meihin ja muihin. Tällaisia eroja voivat olla esimerkiksi seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli, ikä, sairaudet tai erilaiset poliittiset ja uskonnolliset näkemykset. Yhteiskunnan rakenteissa stigma näkyy myös poliittisessa päätöksenteossa sosiaali- ja terveydenhuollon resursseja jaettaessa. Tällöin tieto ja asenteet sekoittuvat ja stigmatisoidut ihmiset joutuvat herkästi syrjityiksi.

Seksuaalirikollisten kohtaama stigma on moninkertainen. Jo epäily tai huhut jonkun seksuaalisista fantasiaista, mieltymyksistä tai teoista riittävät stigman syntymiseen. Vaikkei näyttöä seksuaalirikoksesta olisi eikä henkilöä tuomittaisi sellaisesta oikeudessa, niin yhteisö antaa heille herkästi seksuaalirikollisen leiman. Tuomion saaneet joutuvat kantamaan tätä leimaa jopa loppuelämänsä. Tekijät voivat joutua luopumaan työstään, perheestään, asuinpaikastaan ja nimestään tekojensa seurauksena.

Yksin jääminen ja uuden identiteetin rakentaminen ilman riittävää kuntoutusta ja tukea voi syöstä ihmisen mielenterveys- ja päihdeongelmiin. Eristäytymisen ja voimakkaan häpeän tunteen tiedetään lisäävän henkilön riskiä syyllistyä seksuaalirikokseen, joten tekijöiden voimakas leimaaminen ja häpäiseminen eivät suinkaan lisää vaan vähentävät yhteisön omaa turvallisuutta. Tekijät voivat myös itse stigmatisoida itsensä pelätessään yhteisön tuomiota. Stigma vaikuttaa aina negatiivisesti ihmisen itsetuntoon, kuvaan itsestään sekä siihen, kuinka hänen on mahdollista olla kontaktissa ympäristönsä kanssa.

Lapsikohtaisen seksuaalisen mieltymyksen omaava ihminen joutuu pedofiilileiman vuoksi salaamaan oman seksuaalisuutensa ja mieltymyksensä muilta kokonaan. Salaisuuden kantaminen on raskasta ja voi aiheuttaa pitkään jatkuessaan mielenterveysongelmia, esimerkiksi masennusta ja/tai ahdistuneisuushäiriöitä. Mielenterveyden ongelmiin nämä henkilöt usein hakevat ja saavatkin apua, mutta varsinaista syytä oireisiin ei useinkaan päästä käsittelemään, koska asiakas ei yleensä uskalla kertoa mieltymyksistään eikä moni ammattilainenkaan osaa tai uskalla siitä häneltä kysyä.

Meidän kaikkien vastuulla on purkaa niitä stigmoja, jotka estävät tekijöiden mahdollisuuksia tulla oikein nähdyksi ja kuulluksi ja saada tukea ja apua oman elämänsä hallintaan.

Oikein nähdyksi tulemisen esteiden purkamisen ei voi olla yksin tekijöiden vastuulla. Emme voi myöskään vaatia, että tekijät yksin onnistuisivat tunteidensa hallinnassa.

Mukaillen psykoterapeutti Jussi Nissisen kirjoitusta Zinessä: Kovaa kamaa, Stigma
<http://lataazine.mystrikingly.com>

Miten suhtautua kieltämiseen ja vähättelyyn?

Hyvin usein tekijät kieltävät tai ainakin vähättelevät tekoaan. Kieltämisen ja vähättelyn ilmeneminen ei välttämättä liity manipulointiin, vaan on tekijälle luonnollinen yritys välttää vastuun ottamista, koska teon myöntäminen ja siihen liittyvät syyllisyyden ja häpeän tunteet tuntuvat liian musertavilta. Asiakkaalle teon myöntäminen voisi tarkoittaa, että häneen aletaan suhtautua kielteisesti tai että teon myöntämisestä seuraisi liikaa kielteisiä asioita hänen elämässään. Kielteisiä seurauksia voivat olla esimerkiksi työpaikan, perheen tai ystävien menettäminen. Myös tekijän haluttomuus muuttaa käyttäytymistään, voi ilmetä teon kieltämisenä tai vähättelynä.

Työntekijän on helpompi kestää ajatusta kieltämisestä ja vähättelystä, kun hän kykenee ymmärtämään siihen johtavia syitä. Voi esimerkiksi miettiä, millaisia tunteita itsellä heräisi ajatuksesta perheensä menettämisestä jonkun oman toimintansa seurauksena. Kieltämistä on myös helpompi sietää, kun ymmärtää, että tekijän toiminnassa voi tapahtua merkittäviä muutoksia myönteiseen suuntaan, vaikka tekijä ei missään vaiheessa myöntäisi tekojaan. On näyttöä siitä, että kuntoutusohjelmilla (esimerkiksi Uusi Suunta -ohjelmalla) voidaan vähentää seksuaalirikosriskiä, vaikka tekijä kiistäisi tekonsa koko ohjelman ajan. Työntekijän ei siis tarvitse jumittua selvittämään, mitä todella tapahtui ja kuka puhuu totta, tai yrittää saada tekijää "tunnustamaan" tekonsa. Hyödyllisempää on keskittyä vaikuttamaan tekojen taustalla oleviin dynaamisiin riskitekijöihin ja vahvistamaan suojaavia tekijöitä.

Itse teosta voi keskusteluissa puhua niin, ettei se vaadi teon myöntämistä asiakkaalta. Keskustelua voidaan käydä kysymällä asiakkaalta, miltä teko näyttää oikeuslaitoksen tai uhrin näkökulmasta. Tämä ei pakota asiakasta teosta puhuessaan myöntämään tekoaan, mutta kutsuu silti tätä laajentamaan näkökulmaa. Asiakasta voi tämän tarkastelun yhteydessä pyytää pohtimaan mistä voi johtua, että esimerkiksi tekijän ja uhrin kokemus tapahtuneesta on niin erilainen. Työntekijä voi tyynnyttää omaa totuuden kaipuutaan ajattelemalla, että asiakas itse tietää mitä on ja mitä ei ole tehnyt. Omaan toimintaan vaikuttavat prosessit kulkevat kuitenkin asiakkaan mielessä. Jos teon kieltämisen taustalla on syyllisyyttä ja häpeää, niin asiakas poimii työskentelystä näitä tunteita lievittäviä elementtejä, mikä voi johtaa työskentelyn edetessä siihen, että tarve kieltämiseen tai vähättelyyn vähenee.

Jotkut tekijäasiakkaat voivat pyrkiä ohjailemaan tai johdattelemaan työntekijää keskusteluissa. Manipulatiiviset piirteet kohottavat riskiä syyllistyä seksuaalirikokseen. Kyvystä vaikuttaa muihin on hyötyä esimerkiksi uhrien taivuttelussa tekemään kuten tekijä tahtoo. Työntekijän kanssa tekijäasiakas voi pyrkiä saamaan vahvistusta omalle näkemykseensä tapahtuneesta. Riskinä on, että työntekijä alkaa liikaa uskoa tekijän näkökulmaa, ja uhriempatian lisääminen sekä teon kieltämisen ja vähättelyn purkaminen unohtuvat.

Jos sinusta työntekijänä alkaa tuntua työskentelyssä siltä, että ajatuksiisi ja toimintaasi pyritään vaikuttamaan,

niin luota tähän tunteeseen, muuta toimintatapojaasi sen mukaisesti ja kirkasta itsellesi työskentelyn tavoitteita.

Nuorten kanssa työskenneltäessä on tärkeää, että työntekijä hahmottaa ympäröivän todellisuuden samalla tavalla kuin nuori itse. Kun puhutaan väkivallasta ja siihen johtaneista syistä on hyvä tiedostaa riski, että työntekijä alkaa liiaksi ymmärtää tekijää. Liika ymmärrys tekijää kohtaan hämärtää uhrinäkökulmaa työskentelystä ja tuolloin myöskään tekijälle ei kyetä avaamaan väylää uhrin kokemuksen ymmärtämiselle.

6 Riskin ja kuntoutustarpeen arviointi

Seksuaalirikollisista tuomittujen kuntoutuksessa yhtenä keskeisenä suuntauksena on tällä hetkellä uusimisriskin, tarpeen ja vastaavuuden periaatteet. Kuntoutusmenetelmät mitoitetaan sen mukaan, miten todennäköistä riskiarvioinnin mukaan olisi, että tuomittu uusisi rikoksen tuomionsa jälkeen. Kuntoutus kohdennetaan rikollista käyttäytymistä ylläpitäviin ja aikaansaaviin uusimisriskitekijöihin ja vahvistetaan rikoksettomuutta tukevia suojaavia tekijöitä. Kuntoutuksessa huomioidaan rikosentekijän fyysinen toimintakyky ja kuntoutuksen oikea-aikaisuus kohdennetaan rikosentekijän psyykkisten ominaisuuksien kuten motivaation mukaisesti. Motivaatiota voidaan herätellä jo riskinarviointia tehtäessä esimerkiksi kertomalla kuntoutusvaihtoehdoista ja vahvistamalla motivoivalla puheella olemassa olevaa muutoshalukkuutta.

Rikoksen uusimisriskin sekä kuntoutustarpeen arvioita tehdään seksuaalirikoksiin syyllistyneille Rikosseuraamuslaitoksen toimesta tuomion täytäntöönpanon yhteydessä joko siviiliarviona tai ehdottoman vankeusrangaistuksen alkamisen yhteydessä. Riski- ja tarvearvioinnin tekee arviointiin koulutettu viranomainen. Arvioiden kanssa työskentelevä henkilöstö tarvitsee koulutusta tehdyn arvioinnin ymmärtämiseksi. Työntekijöiden tehtävänä on selventää arviointia myös tekijäasiakkaalle, ja tähän selventämiseen vaaditaan perehtymistä arviointimenetelmään. Riski- ja tarvearvioinnin tarkoituksena on kohdentaa tuomitun rikoksen uusimisriskiin sopivat kuntoutusmenetelmät.

Oikeiden toimenpiteiden kohdentaminen on tärkeää, jotta korkeariskisille rikosentekijöille saadaan riittävä tuki vahingollisten toimintatapojensa katkaisemiseen ja mielekkään elämäntavan löytämiseen muilla keinoin. Matalan riskin omaaville henkilöille liian mittavat kuntouttamistoimet, jotka eivät vastaa asiakkaan todellista tarvetta, voivat huonoimmassa tapauksessa johtaa uusimisriskin kasvuun.

Mitä sinun tulee tietää riskinarvioinnista?

Nuoren tekijän kanssa työskentelyn intensiteetti tulee mitoittaa vastaamaan nuoren tarpeita.

Kysy nuorelta työskentelyn kohdentamiseen (omin sanoin):

Mitä sinä tänään tarvitset?

Onko sinulla mielessäsi jotain asioita, joista haluaisit tänään keskustella?

Henkilöille, jotka eivät ole syyllistyneet rikokseen, ei ole käytössä mitään erityistä uusimisriskin arviointimenetelmää. Jonkinlaista kartoitusta asiakkaan taustoista on kuitenkin hyvä tehdä, jotta pystyy varmistamaan, millainen tuki vastaisi asiakkaan tarpeita ja hyödyttäisi tätä.

Muilla kuin rikosseuraamusalan työntekijöillä on harvoin käytössään sellaisia rekisteritietoja asiakkaasta, joiden avulla uusintariskin arviointia voisi luotettavasti tehdä. Tällöin asiakkaan taustoja voi saada selville vain

kysymällä niitä asiakkaalta itseltään. Matalan kynnyksen palveluissa asiakkaalle on hyvä tehdä ensimmäisten tapaamisten aikana alkukartoitus, jossa näitä taustoja selvitetään (*Liite 4*). Alkukartoituksen kysymyksiä on hyvä käydä läpi vähitellen muun keskustelun ohessa ja useammassa tapaamisessa, jotta nuorelle ei tule oloa, että häntä kuulustellaan tai testataan kysymyksillä. Samalla työntekijän on hyvä kuulostella ja tehdä omaa arviota siitä, onko asiakkaan kanssa työskentely turvallista (*katso luku Työskentelyn turvallisuus*).

Riskitekijät voidaan jakaa kahteen ryhmään:

- **staattisiin** eli henkilön elämänselviin ja menneisyyteen liittyviin muuttumattomiin tekijöihin, joihin ei voi erityisemmin vaikuttaa
- **dynaamisiin** eli muuttuviin tekijöihin, joihin vaikuttamalla pystytään vaikuttamaan henkilön rikolliseen tai rikoksen mahdollistavaan käyttäytymiseen.

Staatistien ja dynaamisten riskitekijöiden systemaattinen kartoittaminen ei ole suositeltavaa tai edes tarpeellista nuoren tekijän kohdalla tilanteessa, jossa nuori ei ole vielä syyllistynyt minkäänlaisen tekoon. Näiden riskitekijöiden ymmärtäminen voi kuitenkin toimia hyvänä apuvälineenä ammattilaiselle nuoren tekijän kohtaamisessa, keskusteluissa sekä palveluohjauksen suunnittelussa.

Tekijän ikä on yksi staattinen riskiä lisäävä tekijä. Seksuaalisuuden kehitys seksuaalirikosmyönteiseen suuntaan jo nuorella iällä on huolestuttavaa ja vaatii aina puuttumista. Toisaalta nuoren kanssa on helpompaa tehdä iso-jakin korjausliikkeitä, koska hänen kasvunsa on vielä kesken ja nuori omaksuu joustavammin uusia toiminta- ja ajatusmalleja saadessaan siihen hyvää ohjausta ja onnistumisen kokemuksia.

Aiempi rikollisuus on staattinen uusimisriskitekijä, joka kertoo siitä, miten tyypillistä seksuaaliseen väkivaltaan taipuva käyttäytyminen on tekijällä. Jos tekijä on aiemmin syyllistynyt seksuaalirikokseen tai ollut epäilyä seksuaalirikoksesta, on tämä uusimisriskiä kohottava asia, vaikka seksuaalirikosten uusiminen onkin keskimäärin harvinaisempaa kuin muiden väkivaltarikosten. Seksuaaliväkivaltateon uusiminen kertoo, että teon oikeuttavat ja mahdollistavat sisäiset tekijät ovat tekijäasiakkaalla korostuneita ja suojaavia tekijöitä on liian vähän. On hyödyllistä selvittää, millaisista tilanteista aiemmissa rikoksissa tai rikosepäilyissä on ollut kyse ja mitä asiakas näistä asioista ajattelee nyt.

Dynaamiset riskitekijät voidaan jakaa kahteen osaan: vakaisiin ja akuutteihin. Vakailta viitataan suhteellisen pysyviin ominaisuuksiin, kun taas akuutit ovat jollain tavalla tilanteeseen ja ympäristöön sidoksissa olevia tekijöitä. Vakaita dynaamisia riskitekijöitä voi olla esimerkiksi asiakkaan yleisesti hyväksytystä poikkeavat seksuaaliset kiinnostuksen kohteet, joita voivat olla esimerkiksi seksuaalinen kiinnostus lapsiin. Nuori saattaa kertoa käyttävänsä tai pitävänsä hallussaan lapseen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa todistavaa materiaalia (kuvat, videot yms.) tai kertoa olevansa huolissaan, kun on huomannut kiihottuvansa lapsen/lasten läsnä ollessa.

Seksuaalista suuntautumistaan ei voi muuttaa, mutta siihen, miten sitä ilmentää, voidaan vaikuttaa. Jokaisella on seksuaalioikeudet seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta, kunhan seksuaalisuuden toteuttaminen ei riko tai loukkaa toisen ihmisen rajoja. Lapsikohtainen henkilö voi löytää keinon toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan esimerkiksi omien fetissiensä kautta, jotka eivät vahingoita ketään tai tuota kenellekään kärsimystä.

Vakaisiin dynaamisiin riskitekijöihin liittyen asiakas voi myös suhtautua myönteisesti seksuaaliseen väkivaltaan tai omata naisvihamielisiä asenteita. Asiakas voi ilmaista edellä kuvattuja riskitekijöitään kertomalla esimerkiksi, että naisen täytyy antaa miehelle seksiä, jos mies näin haluaa, tai että kumppani oli antanut ymmärtää, että seksiä on luvassa, mutta yritti sitten muuttaa mieltään.

Akuutit dynaamiset riskitekijät liittyvät useimmiten tilanteeseen, joissa jokin mahdollistaa seksuaalirikokseksi määriteltävissä olevan teon tai teon mahdollistavat ajatukset heräävät. Näitä voivat olla esimerkiksi sopivan uhrin osuminen kohdalle, tekijän tai uhrin päihtymystila, erilaiset voimakkaat tunnetilat tai stressaava elämäntilanne.

Keskustelemalla asiakkaan elämäntilanteesta, taustoista ja ajatuksista huolien takana voi kartoittaa, mil-laisiin jatkotoimenpiteisiin hänet pitäisi ohjata. Keskustelussa voi kartoittaa mahdollisia jatkotyöskentelyn tarpeita. Näissä keskusteluissa voi oman osaamisensa rajoissa esimerkiksi kartoittaa onko lapsikohteisissa ajatuksissa kyse enemmän pakko-oireista/pakkoajatuksista kuin fantasiaista tai varsinaisesta seksuaalisesta kiinnostuksesta lapsiin. Pakko-ajatuksia ei ole aina helppo erottaa oikeista ajatuksista, mutta pakkoajatuk-sista kärsivät keskittyvät usein pelkäämään sitä, että mitä jos he ovatkin pedofiileja, ja mitä kauheaa siitä seuraa, kun taas lapsikohteisen mieltymyksen omaavat tunnistavat tämän piirteen selkeästi osaksi itseään ja kärsivät enemmän siitä, ettei mieltymys ole hyväksytty tai ettei sitä voi toteuttaa. Pakko-oireisiin ja sen hoitoon voi tutustua tarkemmin kirjasta [Työkirja pakko-oireiden hoitoon \(duodecim.fi\)](https://www.duodecim.fi).

Keskusteluissa voi käydä myös ilmi, että henkilö on jo syyllistynyt rikokseen. Jos ammattilainen on työsken-telyn alussa kertonut ammattilaisen ilmoitus- ja vaitiolovelvollisuudesta selkeästi (kuten aina tulisi tehdä), niin kertoessaan rikoksestaan asiakas todennäköisesti haluaa "jäädä kiinni". Tuolloin asiakasta voi auttaa tavoitteessaan ja pyrkiä yhteistyössä motivoimaan asiakas ilmoittautumaan poliisille ja mahdollisuuksien mukaan tarjoutua ilmoituksen tekoon mukaan. Ammattilainen voi myös konsultoida nimettömänä poliisia tilanteesta ja selvittää, miten tämänkaltaisessa tilanteessa tulisi toimia. Näistä asioista kerrotaan tarkemmin luvussa "Milloin pitää olla yhteydessä poliisiin?". Jos asiakas ei miellä tehneensä mitään väärää, mutta il-moituskynnys ylittyy alaikäiseen kohdistuneesta teosta, ja työntekijä joutuu tekemään ilmoituksen poliisille vastoin asiakkaan tahtoa, ilmoituksen teosta ei pidä kertoa asiakkaalle ennen poliisilta saatua lupaa, jotta asiakas ei ehdi esimerkiksi hävittää todistusaineistoa.

Työskentelyn turvallisuus

Väkivallan tekijöiden kanssa työskennellessä on aina syytä pitää mielessä myös työntekijän turvallisuus. Suurin osa seksuaaliväkivallan tekijöistä ei ole muulla tavalla väkivaltainen tai kohdistaa väkivaltaa muihin kuin uhriinsa, mutta väkivallan mahdollisuus on silti aina pidettävä mielessä ja pyrittävä varmistamaan en-nakolta, että työskentely hänen kanssaan on turvallista.

Työskentelyn turvallisuutta voi arvioida alkukartoituksen yhteydessä. Esimerkiksi aiempi väkivaltaisuus, suuttu-muksen hallinnan vaikeudet, mielenterveys- ja päihdeongelmat nostavat riskiä väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Näin voit lisätä asiakastapaamisten turvallisuutta:

- huolehdi, että työtoverit tietävät, että sinulla on asiakas vastaanotolla
- mikäli epäilet sinuun kohdistuvan väkivallan uhkaa, on myös tästä hyvä maini-ta työtovereille etukäteen tai ottaa työkaveri mukaan tapaamiselle
- älä lukitse ovea
- asetaudu istumaan niin, että olet lähempänä ovea kuin asiakas
- pidä puhelin käden ulottuvilla
- jos asiakas kiihtyy, pysy itse rauhallisena ja pyri rauhoittamaan myös asiakasta

Kaikista uhkaavista tilanteista ja väkivaltatilanteista tulee ilmoittaa esimiehelle ja toimia oman työpai-kan työsuojeluohjeiden mukaisesti. Väkivaltatilanteista tulee ilmoittaa myös poliisille, koska työnteki-jään kohdistuva lieväkin pahoinpitely on yleisen syytteen alainen rikos.

Lisätietoa työturvallisuudesta ja uhkaavan asiakkaan kohtaamisesta:

[Väkivallan uhka - Tyosuojelu.fi - Tyosuojeluhallinto](https://www.tyosuojelu.fi)

[Keinoja toimia aggressiivisen asiakkaan kanssa - Talentia-lehti](https://www.talentia-lehti.fi)

7 Nuoren tekijän kohtaaminen

Nuorten kohtaamisessa keskeistä on, ettei nuorta tuomita heidän ajatustensa tai tunteidensa perusteella, tai sen perusteella, mitä tunteita käsiteltävä asia herättää työntekijässä. On hyvä pitää mielessä, että ihminen ja hänen tekonsa ovat eri asioita. Kohtaamme siis ihmisen hänen tekojensa takana, emme vain potentiaalista seksuaalirikollista. Seksuaaliväkivalta on aina väärin, ja sen voi ja se tuleeekin sanoa ääneen, myös nuorelle itselleen. Silti häntä ei tarvitse tuomita ihmisenä. On mahdollista hyväksyä esimerkiksi se, että nuori tuntee seksuaalista kiinnostusta lapsiin ilman, että hyväksyisi minkäänlaisia lapsen kohdistuvia seksuaalisia tekoja. Nuoren toiminta ja käytös ratkaisevat, syyllistyykö hän seksuaalirikokseen, ja siksi työskentelyssä kannattaa keskittyä toimintaan vaikuttaviin asioihin.

Väheksyvä tai vihamielinen suhtautuminen nuoreen, joka haluaa kertoa tai pyytää apua vaikeisiin seksuaalisuuteen liittyviin ajatuksiin ja tunteisiin, lisää seksuaalirikoksen riskiä, koska se nostaa kynnystä hakea apua jatkossa. Asiakkaaseen on suhtauduttava samalla tavalla kunnioittaen ja arvostaen kuin muihinkin asiakkaisiin. Näin madalletaan kynnystä hakea apua ja ennaltaehkäistään rikoksia.

Kaikilla, myös tekijöillä, on oikeus arvokkaaseen ja hyvään kohteluun ja elämään. Esimerkiksi kaltoinkohtelua ja väheksyntää kokeneet nuoret voivat olla erityisen herkkiä havaitsemaan merkkejä siitä, ettei heitä uskota, tai että heidän näkemyksiään asioista pidetään väärinä. Nuoren tapaan kokea ja ymmärtää asioita ei pidä vähätellä myöskään sanomalla, että aikuinen ajattelisi asioista eri tavalla.

Mikä lisää riskiä?

Väheksyvä, tuomitseva tai vihamielinen suhtautuminen.

Mikä vähentää riskiä?

Kunnioittava ja arvostava suhtautuminen.

Nuorten tekijöiden kohdalla korostuu verkostojen merkitys, mm. koulun, vanhempien ja nuoren omien ystävien kanssa. Sosiaaliset suhteet ovat nuorelle erityisen tärkeitä nuoren kehitysvaiheesta johtuen, joten niiden huomioiminen työskentelyssä on tärkeää.

Ammattilaisten hyvä verkostoituminen ja oman alueen palvelujärjestelmän tuntemus auttavat huomattavasti pohdittaessa tukitoimia nuorelle. On hyvä selvittää, mitä palveluja nuori jo käyttää ja millaista tukea hän mistäkin saa tai voisi saada. Nuoren luvalla voidaan ottaa yhteyttä näihin muihin ammattilaisiin, ja pohtia yhdessä, mikä olisi parasta tässä hetkessä asiakkaan hyvinvoinnin näkökulmasta. Konsultointi ja yhdessä reflektointi auttavat hahmottamaan omaa ammatillista ajattelua monitahoisen aiheen äärellä. Näin voidaan sopia myös työnjaosta ja varmistaa, että kaikki tukevat nuorta samaan suuntaan. Jos omalta alueelta ei löydy näihin aiheisiin perehtyneitä ammattilaisia, niin on hyvä hankkia tietoa muiden alueiden toimijoista ja etsiä sitä kautta lähin mahdollinen tuki työhön.

Luottamuksen rakentaminen on ammattilaisen vastuulla ja siihen tulee käyttää riittävästi aikaa. Luottamuksen rakentumista helpottaa, kun nuori saa itse tuoda asioita keskusteluun sen mukaan, minkä kokee turvalliseksi ja tarpeelliseksi. Tutustuminen avoimesti nuoren tietoihin, taitoihin, ajatuksiin ja tunteisiin auttaa selvittämään, mikä häntä motivoi ja mitkä asiat ohjaavat hänen valintojaan. Aito mielenkiinto nuoren maailmaa kohtaan auttaa madaltamaan kynnystä keskustella omista syvemmistäkin ajatuksista ja tunteista. Vaitiolovelvollisuudesta kerrotaan selkeästi ja varmistetaan, että nuori on varmasti ymmärtänyt, missä vaitiolovelvollisuuden raja kulkee (Ks. Vaitiolovelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus).

Hyviä kysymyksiä ja keskustelunavauksia nuorelle:

Mitä sinä tänään tarvitset?

Mistä haluaisit tänään puhua?

Emme tiedä kaikesta kaikkea, mutta aina voimme ottaa selvää, vaikka yhdessä.

Mistä haluaisit lisää tietoa?

Mikä työskentelyssä nuoren tekijän kanssa toimii?

Nuorten kanssa toimii parhaiten kokonaisvaltainen työskentely, jossa ammattilainen osoittaa olevansa tästä aidosti kiinnostunut ja halukas tutustumaan nuoren ajatus- ja tunnemaailmaan. Nuorelle kannattaa antaa sopivina annoksina oikea-aikaista tietoa sekä tukea nuoren toimijuutta ja vastuunottoa omasta elämästään. On hyvä selvittää, voiko myös nuoren läheisiä ottaa mukaan työskentelyyn, sekä nuoren verkostossa olevia ammattilaisia. Ammattilainen on tilanteessa nuoren apu ja tuki, ei tämän puolesta tietäjä tai yläpuolelle asettuja. Työskentelylle on löydettävä keskustelemalla yhteiset tavoitteet ja pilkottava ne riittävän pieniksi, jotta nuori ei turhaudu ja työskentely jumiudu liian isoihin odotuksiin heti alkuunsa.

Verkostotapaamisia järjestettäessä on hyvä miettiä, paljonko eri toimijoita kannattaa tuoda samaan tilanteeseen, jotta nuoren ääni ei jää ammattilaisten keskinäisen puheen alle. Luottamuksellisen suhteen rakentaminen rauhassa, ennen tällaisen tilanteen järjestämistä, on tärkeää. Verkostotapaamisen jälkeen hyvä käytäntö on tarjota nuorelle tilaisuus purkaa tuntojaan tapaamiseen liittyen.

Hyviä vinkkejä työskentelyyn:

Luo toivoa. Nuoren asiakkaan kohtaamisessa pyritään luomaan toiveikkuutta tulevaisuuden suhteen: vaikka asia, jonka parissa keskustelua nyt käydään, on vakava ja vaatii puuttumista, niin siihen pystytään vaikuttamaan ja nuorta ei tulla jättämään asian kanssa yksin.

Erota ihminen ja teko. Rikokseen syyllistyneet tai omasta seksuaalisesta toiminnastaan huolissaan olevat tuntevat yleensä asiasta suurta häpeää. Nuorta tuetaan löytämään rakentava tapa syyllisyytensä käsittelemiseen ja ohjaamaan nuorta hyödyntämään tätä voimavarana hyvinvointinsa parantamiseen.

Auta näkemään oma vastuu. Nuorella asiakkaalla on myös mahdollisuus ottaa vastuu ja toimijuus omiin käsiinsä ja työntekijän tehtävä on auttaa häntä siinä. Tämä ei tarkoita vastuuttavaa puhetta työntekijältä ("sinun pitää ymmärtää, että sinä olet vastuussa"), vaan nuoren haastamista avoimilla kysymyksillä pohtimaan omia valintojaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan eri tilanteissa. Nuoren saamiin uusiin oivalluksiin omasta toiminnastaan on hyvä palata työskentelyn edetessä ja antaa siitä positiivista palautetta. Etenkin vaikeina hetkinä on hyvä auttaa nuorta näkemään, että työskentely on edennyt. Tällöin voi nostaa esiin konkreettisia esimerkkejä hänen kehittyneestä ajattelustaan ja toiminnastaan motivoiden näin nuorta jatkamaan työskentelyä.

Anna tietoa. Oikean tiedon antaminen kohdennetusti käsiteltävistä aiheista. Nuorilla asiakkailla voi olla, riippuen heidän saamastaan seksuaalikasvatuksesta ja omasta mielenkiinnostaan selvittää asioita, eri taitoisia tietoja ja taitoja esimerkiksi seksuaalisuuden ja rajojen suhteen. Tällöin työntekijän tehtävä on antaa oikeanlaista tietoa ja vahvistaa nuoren itsetuntemusta ja tietoja esimerkiksi omista ja muiden rajoista sekä seksuaalisuuden ulottuvuuksista. Seksuaalineuvonnasta ja -kasvatuksesta tarkemmin luvussa Työmenetelmät: Seksuaalikasvatus ja Seksuaalineuvonta.

Aseta rajat. Erityisesti työskennellessä nuorten kanssa, joilla voi olla traumataustaa tai ongelmallisia kiintymyssuhteita lapsuudessaan, työntekijällä velvollisuus on asettaa selkeät rajat asiakassuhteelle. Tämän kaltaisen nuori kiintyä voimakkaasti työntekijään kohdatessaan työntekijässä luotettavan ja nuoren asioista kiinnostuneen aikuisen. Selkeys rajoista auttaa nuorta saamaan apua ja jatkamaan työskentelyä kokematta pettymystä siitä, että ammatillinen suhde eroaa tavallisista ihmissuhteista. Nuori, joka ei osaa tunnistaa omia rajojaan, tulee todennäköisemmin loukanneeksi myös toisten rajoja. Rajoja asettamalla työntekijä opettaa parhaimmillaan nuorta tunnistamaan omia rajojaan.

<https://nuortenexit.fi/nuorille/omat-rajat/>

Mitä nuoren tekijän kanssa työskennellessä kannattaa välttää?

Tuomitseminen. Olet ehkä ensimmäinen ihminen, jolle asiakas on pystynyt kertomaan asiasta ja sinun reaktiosi ratkaisee sen, pystyykö hän jatkossa puhumaan siitä myös muille ammattilaisille. Jos asiakas kertoo asiasta, on se suuri luottamuksen osoitus, ja hän todennäköisesti haluaa muuttaa toimintaansa. Jos sinusta tuntuu, ettei asia kuulu sinulle tai sinulla ei ole osaamista asian käsittelemiseen, niin se mitä voit tehdä on kuunnella, rohkaista puhumaan, kehua rohkeudesta puhua ja luvata selvittää, mistä nuori saisi oikean jatkoavun. Kohtaamista helpottaa, kun on jo etukäteen varautunut tällaisten asioiden esille tuloon. Kohtaamista helpottaa myös se, että selvittää etukäteen, ketä toimijoita voi tilanteessa konsultoida ja kenelle asiakkaan voi ohjata eteenpäin, saattaen vaihtaen.

Provosoituminen. Asiakkaalla voi olla naisvihamielisiä tai seksuaalista hyväksikäyttöä sallivia asenteita. Asenteiden hyväksyminen ja tutkiminen ovat kaksi eri asiaa. Asian tutkimiseksi voi pyytää asiakasta kertomaan lisää ja esittää tarkentavia kysymyksiä. Työntekijän provosoituminen asiakkaan asenteista voi joutaa siihen, että työntekijä antaa tunteiden ohjata toimintaansa, tai jos aihe on työntekijälle epämiellyttävä, niin hän ohittaa sen liian nopeasti. Jos huomaat provosoituvasi tai keskustelu alkaa mennä suuntaan, joka tuntuu sinusta epämiellyttävältä, niin yritä ensin rauhoittaa tunnereaktiosi ammatillisilla keinoillasi tai ota tarvittaessa pieni aikalisä. Voit myös ohjata keskustelun takaisin vähemmän provosoiviin teemoihin. Kerro asiakkaalle, että palaatte tähän teemaan myöhemmin tai että selvität, mikä taho voisi auttaa häntä paremmin kyseisen asian käsittelyssä.

Kuunnellaan sekin, mitä ei kestä kuulla. Mikäli asiakas alkaa pyytämättä kuvailemaan esimerkiksi seksuaalisten fantasioidensa yksityiskohtia, vahvoja seksuaalirikosmyönteisiä asenteitaan tai naisiin/muihin ryhmiin liittyviä vihamielisiä ajatuksiaan, kaikkea ei tarvitse kuunnella, vaan tällaisen puheen saa myös keskeyttää. Voit kysyä, minkä takia asiakas haluaa kertoa näistä sinulle. Voit myös kiittää asiakasta luottamuksesta, että hän uskaltaa ilmaista sinulle näitä asioita, mutta että näiden käsittely kannattaa jättää myöhempään työskentelyyn, koska sinulla ei ole mahdollisuuksia jatkaa keskustelua tästä pidemmälle. Asiaa ei tarvitse perustella sen enempää. Tärkeintä on hoitaa tilanne niin, ettei nuori koe tulevansa hylätyksi tai tyrmätyksi, tai että hän joutuu tukemaan sinua tilanteessa. Kuten edellisessäkin kohdassa, keskustelun voi ohjata sen selvittämiseen, mistä asiakas saisi osaavaa jatkoapua näiden teemojen käsittelyyn, jos sinä et voi sitä antaa.

Omien asenteiden ja ajatusten ohittaminen. Työntekijän omat asenteet ja ajatukset vaikuttavat väistämättä asiakkaan herättämiin tunteisiin ja työntekijän käyttäytymiseen. Siksi työntekijän on syytä pohtia omia asenteitaan ja ajatuksiaan koskien seksuaaliväkivaltaa, seksuaalirikoksia ja niiden tekijöitä jo etukäteen. Reaktiot asiakkaaseen voivat nousta joko työntekijän omasta kokemusmaailmasta tai antaa tärkeää tietoa asiakkaan toiminnasta. Työntekijän on tärkeä tunnistaa, kummasta on kyse, ja kuunnella näitä viestejä, eikä ohittaa niitä. Esimerkiksi jos seksuaalirikoksen tekijä herättää työntekijässä pelkoa ja työntekijä jättää tämän vuoksi kysymättä asioista suoraan, voi miettiä, mikä minua pelottaa? Miten pelko vaikuttaa työskentelyyni? Onko asia ratkaistavissa jollakin keinolla, esimerkiksi uhkaaviin tilanteisiin valmistautumisella, työnohjauksella tai tiedon lisäämisellä seksuaaliväkivallasta tai seksuaaliväkivallan tekijöistä?

Turvallisen tilan luominen

Asiakkaiden ollessa vaikeassa elämäntilanteessa, jossa he ovat päättäneet hakea apua ja puhua omista tunteuksistaan tai teoistaan, on tärkeää luoda turvallinen tila yhteiselle työskentelylle. Turvallista tilaa ei luoda pelkkien ohjeiden avulla todeten, vaan työntekijän on itse sisäistettävä, mitä turvallinen tila tarkoittaa konkreettisina tekoina.

[Turvallisemman tilan periaatteet ja vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt - Allianssi \(nuorisoala.fi\)](#)

Turvallisen tilan periaatteita ja toimintamalleja ovat esimerkiksi:

- Jokainen saa olla juuri sellainen kuin on
- Ole avoin ja kuuntele aktiivisesti kunnioittaen toisen puheenvuoroa
- Älä tee oletuksia sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, toimintakyvystä, taustasta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista
- Kunnioita oikeutta itsemäärittelyyn- tai määrittelemättömyyteen
- Näe asiakkaan yksilölliset piirteet ja ominaisuudet voimavaroina, joita voit vahvistaa
- Kunnioita asiakkaan tapaa ilmaista asioita ja ymmärtää maailmaa
- Älä oleta tai yleistä asiakkaan kokemusta, vaan kysy ja tarkenna asiakkaan kokemuksesta
- Älä kommentoi asiakkaan ulkonäköä

- Ymmärrä ihmisyyden moninaisuus ja huomioi se asiakaskohtamisessa
- Kerro läpinäkyvästi toimintatavoista ja käytännöistä, silloin asiakas tietää yhteiset pelisäännöt ja pystyy toimimaan niiden mukaisesti (esim. vaitiolovelvollisuus, ilmoitusvelvollisuudet)
- Ole lempeä ja vahvasta luottamusta toiminnallasi
- Tarkoitus on luoda tervetullut ilmapiiri tilaan, jossa ei ole pelkoa tulla syrjityksi tai torjutuksi
- On inhimillistä tehdä virheitä ja tahattomasti loukata asiakasta esimerkiksi käyttämällä toista loukkaavaa sanaa. Pyydä anteeksi ja korjaa toimintaasi
- Tavoitteena on molempien osapuolien hyväntahtoinen ja omista lähtökohdistaan käytävä arvostava keskustelu

Turvallisen tilan periaatteet jäävät helposti tyhjäksi juhlapuheeksi, ellei yhdessä käydä läpi, mitä periaatteet käytännössä tarkoittavat. Periaatteiden sisäistäminen omaan ammatti-identiteettiin ja työotteeseen on edellytys turvallisen tilan toteuttamiselle asiakastilanteissa. Koko työyhteisössä on hyvä olla käytössä turvallisen tilan periaatteet, koska ne mahdollistavat työyhteisön tuen jokaiselle työntekijälle.

Seuraava tiivistetty muistilista turvallisen tilan periaatteista on hyvä pitää asiakkaankin näkyvillä, esimerkiksi työhuoneen seinällä. Periaatteet voi ja kannattaa käydä myös asiakkaan kanssa yhdessä läpi ensimmäisellä tapaamisella. Luottamusta lisää, kun turvallisen tilan käytäntöjä käydään säännöllisesti tapaamisten yhteydessä läpi ja tarkistetaan, ovatko ne toteutuneet.

TURVALLINEN TILA

- Saat olla sellainen kuin olet
- Ole lempeä ja välittävä
- Käykää läpi yhteiset pelisäännöt
- Kuuntele toista ja ole läsnä
- Ole avoin
- Älä tee oletuksia muista
- Kohtaa ihmiset sellaisina kuin he ovat
- Kunnioita ihmisten moninaisuutta
- Älä kommentoi toisten ulkonäköä
- Käyttäydy asiallisesti
- Puutu epäasialliseen käytökseen
- Osaa pyytää anteeksi
- Kommunikoi - kysy tai sano

Vaitioloovelvollisuus tarkoittaa sitä, että ammattilainen ei saa ilmaista kenellekään tehtävässään tietoonsa tulleita asiakkaan tietoja ja asioita ilman asiakkaan lupaa. Ilmaiseminen merkitsee tiedon antamista suullisesti tai kirjallisesti; esimerkiksi salassa pidettävien papereiden jättäminen muiden ulkopuolisten saataville rikkoo salassapitoa. Salassapito- ja vaitioloovelvollisuudesta on säädetty muun muassa eri ammattihenkilöitä koskevissa laeissa tai julkisuuslaissa.

Lastensuojelulain 5 luvun 25 § velvoittaa kuitenkin ammatti- tai luottamustehtävissä toimivia tekemään salassapitosäännösten estämättä **ilmoituksen sekä poliisille että lastensuojeluun** aina, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella **syytä epäillä alle 18-vuotiaaseen kohdistunutta seksuaalija/tai väkivaltarikosta**.

Ammattihenkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäädösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapsen on kohdistettu rikoslain luvussa 20 määritettävä seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai luvussa 21 määritetty henkeen tai terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko.

(Lastensuojelulaki 5 luvun 25§) [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Ilmoitusvelvollisuus koskee rikoslaissa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja (esim. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsenraiskaus), sekä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia (esim. pahoinpitely), joissa rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Seksuaalirikosepäilyllä voi olla vakavia seurauksia asianosaisille, vaikka epäily osoittautuisikin myöhemmin aiheettomaksi. Siksi kuulopuheisiin ja pitkälle vietyihin tulkintoihin tulee suhtautua varauksella. Poliisille on ilmoitettava selkeät syyt, minkä vuoksi rikosta epäillään. Varmaa tietoa ei kuitenkaan tarvitse olla, sillä poliisi selvittää ne. Ei tarvitse myöskään tietää, täyttääkö teko jonkun rikoksen tunnusmerkistön, poliisi selvittää senkin. Poliisia ja lastensuojelua voi ja kannattaa konsultoida matalalla kynnyksellä mainitsematta asianomaisten nimiä. Näin saa varmistettua, pitäisikö tapauksesta tehdä myös viralliset ilmoitukset.

Ilmoitusvelvollisuus ei koske samanikäisten nuorten keskinäisiä, tasavertaisia ja vapaaehtoisia seksisuhteita.

Katso tarkemmat ohjeet ilmoitusvelvollisuuksista:

[Lastensuojelun-kasikirja/ilmoitusvelvollisuus-lapsen-kohdistuvasta-vakivallasta](#)

Milloin pitää olla yhteydessä poliisiin ja lastensuojeluun?

Kun ammattilainen saa tietoonsa tai epäilee, että johonkin lapseen on kohdistunut seksuaalista tai muuta väkivaltaa, hänen on tehtävä asiasta viipymättä ilmoitus poliisille ja lastensuojeluun. Poliisille tehtävän ilmoituksen yhteydessä ammattilaisen ei tarvitse tietää, onko kyseessä juuri rikoslain 20. luvussa mainittu seksuaalirikos vai joku muu rikoslaisa kuvattu rikos, tai täyttääkö teko minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Siksi ammattilaisen on syytä tehdä ilmoitukset **aina, kun hänellä herää epäily, että lapsi on joutunut jonkinlaisen väkivallan tai seksuaalisen teon kohteeksi**. Epäselvissä tapauksissa kannattaa aina konsultoida ensin asiakkaan nimeä mainitsematta poliisia ja/tai lastensuojelua.

Työntekijän on kerrottava asiakkaalle aina työskentelyn alussa, että hän on velvollinen ilmoittamaan viranomaisille kaikista lapsiin kohdistuvista rikoksista vaitiolovelvollisuuden estämättä. Tehdystä ilmoituksesta ei kuitenkaan pidä kertoa asiakkaalle ennen kuin työntekijä on keskustellut poliisin ja lastensuojelun kanssa ja saanut heiltä luvan kertomiseen. Tämä siksi, ettei tekijä ehdi esim. hävittää todistusaineistoa ennen kuin poliisi ottaa häneen yhteyttä.

Aikuisiin kohdistuneista rikoksista ammattilainen ei yleensä saa ilmoittaa viranomaisille vaitiolovelvollisuuden takia, mutta jos työntekijä saa tietää, että asiakas suunnittelee vakavaa aikuiseen kohdistunutta rikosta, joka olisi vielä estettävissä, on hänellä velvollisuus ilmoittaa siitä salassapidon estämättä poliisille. Valmisteilla olevien rikosten ilmoittamisesta säädetään rikoslain 15. luvun pykälässä 10. Tässäkin työntekijän ei tarvitse olla varma, milloin kyseessä on juuri kyseisessä pykälässä määritetyn teon valmistelu, vaan tässäkin periaatteena on, että on parempi ilmoittaa kuin olla ilmoittamatta, tai ainakin konsultoida oman alueen poliisia kertomatta asiakkaan nimeä.

Poliisilla on ammattilaisten käyttöön paikalliset konsultaationumerot, joista työntekijä voi konsultoida poliisia ja varmistaa, pitääkö tapauksesta tehdä virallinen ilmoitus. Tiedustele oman alueesi konsultaationumeroa suoraan poliisilta ja kerro pyynnön yhteydessä, mihin tarkoitukseen sitä tarvitset. Mikäli alueeltasi puuttuu toimintaohje ilmoitusten tekoon viranomaisille, kun epäillään lapseen kohdistunutta pahoinpitelyä tai seksuaalirikosta, niin sellaisen tekemiseen voi ottaa mallia liitteissä olevasta Tampereen kaupungin ohjeesta. Huomioithan, että siitä on poistettu vain viranomaiskäyttöön tarkoitettut paikalliset puhelinnumerot.

Tekijätyössä kuten missä tahansa asiakastyössä tulee tehdä normaaliin tapaan pelkkä lastensuojeluilmoitus aina, kun huoli herää jonkun alaikäisen voinnista tai olosuhteista. Esimerkiksi jos alaikäinen on itse epäiltynä seksuaalirikoksesta, niin hänestä on aina tehtävä lastensuojeluilmoitus. Tai jos työntekijässä herää alaikäisen asiakkaan tilanteesta muu huoli, vaikkei tämä olisi vielä tehnyt mitään rikosta, niin silloinkin ilmoitus on syytä tehdä. Myös täysi-ikäiseltä tekijäasiakkaalta on muistettava aina kysyä, onko hänellä alaikäisiä huolettavia ja jos on, niin mikäli heidän tilanteestaan herää huolta, niin tehtävä lastensuojeluilmoitus. Huolen herääminen on riittävä syy ilmoittaa asiasta lastensuojeluun. Lastensuojelun tehtävä on selvittää ja arvioida tilannetta tarkemmin sekä järjestää tarvittaessa perheelle tukitoimia. Jos et tiedä asiakkaan kotikuntaa ja et saa sitä häneltä tietoonsi, niin lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös vähäisemmällä tiedoilla esimerkiksi työpaikkasi sijaintikuntaan (jatkossa hyvinvointialueelle).

Ilmoitusten tekemistä poliisille tai lastensuojeluun ei saa delegoida toiselle, esimerkiksi esimiehelle.

Poliisin ja lastensuojelun on tärkeää saada tiedot väkivaltaepäilystä suoraan siltä henkilöltä, jolla on eniten tietoa asiasta.

8 Työskentely nuoren kanssa ja työmenetelmiä

Tässä luvussa kuvataan, miten työskentely nuoren asiakkaan kanssa etenee käytännössä ja millaisia työmenetelmiä siinä voi käyttää. Jokaisella ammattilaisella on oman työroolinsa asettamat reunaehdot työskentelylle, esimerkiksi miten pitkään voi nuoren kanssa työskennellä ja mitä työmenetelmiä työroolin puitteissa on mahdollista käyttää. Tässä kuvattu prosessi ja menetelmät sopivat ammattilaiselle, jolla on mahdollisuus tavata nuorta kahdenkeskisissä tapaamisissa useampia kertoja.

Nuori voi ottaa itse yhteyttä suoraan työntekijään tai tulla toisen ammattilaisen ohjaamana. Jälkimmäisessä tapauksessa työntekijän on hyvä ottaa nuoreen yhteyttä tämän toivomalla tavalla, joko soittamalla, sähköpostilla tai viestillä. Ensimmäisessä kontaktissa pääpaino on kuuntelussa, luottamuksen herättämisessä ja nuoren motivoinnissa avun vastaanottamiseen. Siinä selvitetään myös lyhyesti, mistä syystä nuori on haeutunut tai ohjautunut palveluun, millaista tukea tämä toivoo sekä sovitaan ensimmäinen tapaaminen.

Työskentely on hyvä aloittaa arviointijaksolla, jonka pituudesta on avoimesti sovittava myös nuoren kanssa (1–5 tapaamista). Tapaamiset voi toteuttaa kasvokkain tai etäyhteydellä, nuoren toiveiden mukaan. Arviointijakson aikana käydään läpi alkukartoituslomakkeen kysymykset sopivina annoksina (ks. Liitteet). Tapaamisissa nuorta kuunnellaan, häneen tutustutaan, luodaan luottamusta ja kartoitetaan hänen elämäntilannettaan, tarpeitaan ja motivaatiotaan. Arviointijakson pituus riippuu nuoresta ja siitä, kuinka nopeasti työskentelylle saadaan luotua luottamuksellinen ja turvallinen pohja.

Työskentelyjakson alkaessa nuoren tarpeet on kartoitettu ja työskentelyn sisältö mietitty yhdessä arviointijakson pohjalta. Niistä laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa tavoitteet ja ne muotoillaan sellaisiksi, että nuori kokee ne mahdolliseksi toteuttaa. Työskentelyjakson olisi hyvä sisältää vähintään 5 tapaamista, ylärajana on työntekijän omasta työroolista tulevat rajoitteet. Nuorten kanssa tapaamisten määrässä on hyvä olla joustoa nuoren tarpeiden mukaan.

Työskentelyjakson aikana nuoren muutostavoitteita seurataan ja tehdään konkreettisia suunnitelmia uusien toimintamallien kokeiluun ja käyttöönottoon. Työskentelyn päätösvaiheessa nuorta valmistellaan hyvissä ajoin yhteistyön loppumiseen, arvioidaan jatkotyöskentelyn tarvetta ja autetaan nuorta löytämään ja aloittamaan mahdollisessa seuraavassa palvelussa.

Viimeisellä tapaamisella nuori täyttää loppukartoituksen ja siitä keskustellaan, ja annetaan muutenkin palautetta työskentelystä. Nuorelle tarjotaan myös mahdollisuus antaa palautetta nimettömästi, esimerkiksi palautelomakkeen muodossa. Lopuksi sovitaan myös seurantasoihoista nuoren kanssa, jotta voidaan varmistaa, että nuoren tilanne etenee hyvin myös työskentelyn päätyttyä.

Työskentelyprosessin päätyttyä nuorelle soitetaan sovitun ajan kuluttua 1–2 seuranta tai -videopuhelua (esim. kolmen ja kuuden kuukauden kuluttua työskentelyn päättymisestä). Näissä voidaan sopia lisäkäynnistä, jos tilanne sitä vaatii.

Yksittäinen tapaaminen kestää yleensä 45–90 minuuttia. Pidemmät tapaamiset ovat sekä nuorelle että työntekijälle raskaita eikä niistä ole välttämättä siksi lisähyötyä. Jos nuorella on paljon tuen tarpeita, niin tapaamiskertojen väliä kannattaa mieluummin tihentää kuin pidentää yksittäisiä tapaamisia.

Tapaamisen alussa on hyvä kysyä ensin kuulumisia ja miten nuori on voinut edellisen tapaamisen jälkeen. Lisäksi on tärkeä keskustella asiakkaan toiveista kyseiselle tapaamiskerralle: mistä hänellä olisi tarvetta puhua? FIT-hyvinvointikyselyä käytettäessä nämä aiheet nousevat automaattisesti esiin. Itse työskentelyssä voi käyttää nuoren tarpeiden ja tavoitteiden mukaan valittuja työmenetelmiä, tai edetä mahdollisen ohjelma- tai neuvontatyön mukaisesti. Tapaamisen lopussa on hyvä jättää aikaa 5–15 minuuttia yhteenvedon tekemiseen, palautteen kysymiseen työskentelystä (esim. FIT-suhdekysely) sekä seuraavan ajan sopimiseen.

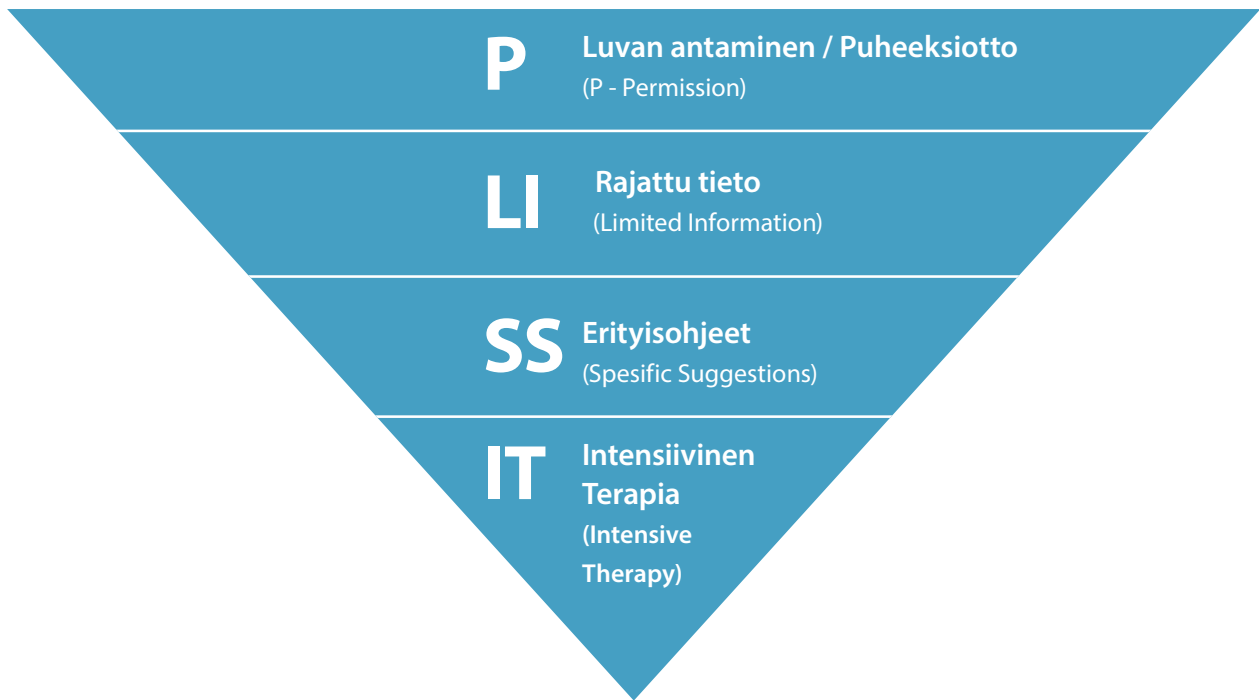
Seuraavaksi kuvatut työmenetelmät ovat apuvälineitä, joita voit halutessaan hyödyntää työskentelyssä. Nämä menetelmät on havaittu Välitä! Nuorten hankkeessa toimiviksi työmenetelmiksi erityisesti nuorten tekijöiden kanssa ja niiden hyödyntäminen on turvallista oman ammattitaidon rajoissa.

Työmenetelmiä ja hyviä kysymisen tapoja on syytä ottaa haltuun jo ennen ensimmäistä puheeksi ottoa tai kohtaamista nuoren kanssa, jotta ammattilainen voi tuntea olonsa varmemmaksi keskustelun aloittamiseen, kun tilaisuus siihen avautuu. Tämä lisää rohkeutta puheeksi ottoon ja vähentää työntekijän epävarmuutta tilanteessa.

PLISSIT-mallin mukainen työskentely

Puheeksi otton ja työmenetelmien kohdentamiseen sopii Annonin (1976) luoma seksuaalisuuden puheeksi otton PLISSIT-malli. PLISSIT-malli sisältää neljä eri tasoa, jotka ovat luvan antaminen ja puheeksiotto (*P, Permission*), rajatun tiedon antaminen (*LI, Limited Information*), erityisohjeet (*SS, Specific Suggestions*) ja intensiivinen terapia (*IT, Intensive Therapy*). Malli jäsentää selkeästi työntekijän ammatillisen osaamista suhteessa asiakkaan ongelmaan.

Kolmion malli kuvaa asiakastapausten määrää ja asiakkaiden seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiään tasoittain. Suurinta osaa asiakkaista pystytään auttamaan jo mallin ensimmäisellä tasolla. PLISSIT-malli ei itsessään anna työvälineitä itse ohjaustilanteen suunnitteluun, mutta olemme koonneet tähän jokaisen vaiheen yhteyteen hyviä käytäntöjä kunkin tason mukaiseen työskentelyyn.

Luvan antaminen (P) on työskentelyn reunaehtojen (*vaitiolovelvollisuus, ilmoitusvelvollisuus ja turvallinen tila*) läpikäynnin jälkeen puheeksi ottamista. Asiakkaat tulevat ammattilaisten vastaanotoille erilaisista syistä, joko itse hakeutumalla tai toisen ammattihenkilön ohjaamana. Tärkeää on tapaamisella kertoa tarjotusta palvelusta, sen tarkoituksesta ja vaitiolovelvollisuudesta sekä kirjaamiskäytännöistä. Jos mahdollista, niin asiakkaalle olisi hyvä antaa mahdollisuus valita, käyttääkö hän palvelua omalla nimellään vai anonyymina. Turvallisen tilan periaatteista on kerrottu aiemmin luvussa Nuoren tekijän kohtaaminen. Turvallisen tilan periaatetta on hyvä hyödyntää työskentelyssä.

Kun luottamuksellisuus ja työskentelyn rajat on tehty asiakkaalle selväksi, hyviä kysymyksiä luvan antamisen tason työskentelyyn ovat:

Olisiko sulla jotain seksuaalisuuteen tai seksiin liittyviä asioita, mistä sä haluaisit keskustella?

Tämä asia on minulle vielä vieras, mutta tutustutaan siihen yhdessä ja selvitetään, mistä voimme saada lisää tietoa.

Onko sun rajoja rikottu jollakin tavalla..

...tai oletko sä rikkonut jonkun toisen rajoja?

Rajatun tiedon (LI) taso on taso, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö kykenee omalla erityisälällään toimimaan peruskoulutuksensa turvin. Rajatulla tiedolla tarkoitetaan sitä, että asiakkaan esiin tuomaan asiaan paneudutaan kohdennetusti, sitä selkiytetään ja jäsennetään, korjataan mahdollisia väärinkäsityksiä ja kerrotaan asioista ilmiöiden tasolla. Moneen teemaan löytyy hyviä ohjeistuksia nettisivuilta hakemalla, ja niitä voi tutkia tarkemmin yhdessä asiakkaan kanssa. Esimerkiksi Sexpo ja Nuorten Väestöliitto ovat tahoja, joilta löytyy laajasti seksuaalisuuteen liittyvää tietoa ja nuorille suunnattuja materiaaleja.

Hyvää kirjallisuutta seksuaalisuuteen liittyvien ilmiöiden selventämiseen:
Seksuaalilääketiede (toim. Brusila, Piha & Kero)

Erityisohjeiden tasolla (SS) toimiminen edellyttää täydennyskoulutusta. Tällaista erityistason työskentelyä teki- jöiden kanssa ovat esimerkiksi seksuaalineuvontatyö sekä Uusi suunta -yksilökuntoutusohjelman käyttäminen.

Intensiivinen terapia (IT) vaiheen työskentely on tarpeen vain pienelle joukolle asiakkaista. Ammatilliselta tämän tason toteuttaminen vaatii esimerkiksi seksuaaliterapeutin, kliinisen seksologin tai psykoterapeutin koulutusta.

Motivoiva haastattelu

Motivoivan haastattelun tarkoitus on saada ihminen kiinnostumaan itsestään ja haluamaan ymmärtää pa- remmin itseään, valintojaan ja niiden takana olevia motiiveja. Työntekijän tulee olla turvallinen, arvostava ja aidosti kiinnostunut asiakkaan asioista. Asiakas tekee työn, jossa työntekijä on rinnalla kulkija, rohkaisija ja kannustaja. Työote on yhdessä tutkiva, ei tietävä.

Reflektoinnin kautta asiakasta autetaan puhumaan ja jäsentämään tilannettaan. Työntekijä kannustaa asiakasta puhumaan, peilaa eli palauttaa asiakkaan tarinaa tälle takaisin, tekee yhteenvetoja puhutuista asioista ja auttaa asiakasta pohtimaan, mitä tarinasta voisi oppia. Tavoitteena on saada asiakas itse tutkimaan omaa tilannettaan sekä tunnistamaan motiivejaan ja mahdollisuuksiaan edetä kohti haluttua muutosta. Ihmisen hyvinvointi edel- lyttää perustarpeiden tasapainoista tyydyttymistä esimerkiksi Mielekkään elämän mallin mukaisesti. Muutos on hidas prosessi ja siihen voi liittyä retkahduksia. Pelkkä tieto ja taito eivät riitä muutoksen saavuttamiseen, vaan siihen tarvitaan myös kokemuksia onnistumisista. Tavoitteiden on oltava aluksi riittävän pieniä ja saavu- tettavia, jotta niiden kautta voidaan edetä kohti pitkän ajan suurempia tavoitteita.

Motivaation esteitä voivat olla:

- Syyllisyys, häpeä
- Huolet
- Katumus
- Avuttomuus
- Pelko
- Aiemmat huonot kokemukset, jotka ovat musertaneet uskon onnistumiseen

Motivaatiota ja oman ajattelun tarkasteluun oivallisia ovat sokraattiset kysymykset. Ne ovat avoimia ky- symyksiä, joiden avulla tutkitaan yhdessä asiakkaan kanssa avoimessa keskustelussa hänen ajatuksiaan ja uskomuksiaan. Sokraattiset kysymykset haastavat asiakasta huomaamaan oman ajattelunsa vinoutumia il- man, että tämä kokee toisen arvostelevan itseään.

Avoimet kysymykset tunnistaa siitä, että ne alkavat yleensä M-kirjaimella (*Mitä? Miten? Milloin?*) eikä niihin voi vastata vain "kyllä" tai "ei". Suljetut kysymykset (*joihin voi vastata "kyllä" tai "ei"*) voivat jumiuttaa keskustelun ja vahvistaa asiakkaan negatiivista ajattelua.

M***?

Esimerkkejä sokraattisista kysymyksistä löydät esimerkiksi täältä:

<https://verkkolehtori.jyu.fi/moodle/help.php?file=questions.html>

Toiminnallisuus

Toiminnallisten menetelmien kautta pyritään vahvistamaan asiakassuhdetta ja tutkimaan yhdessä tekemällä eri teemoja. Toiminnallisuus voi olla esimerkiksi piirtämistä, kirjoittamista tai kävelyllä käyntiä lähiympäristössä samalla keskustellen. Asiakkaalle voidaan antaa kotitehtäväksi pohdintatehtävä tietystä aiheesta, joka puretaan tapaamisella yhdessä. Puhuttuja asioita voi myös havainnollistaa esimerkiksi fläppitaululle tai piirtää yhdessä käsiteltävän asian osista *Miellekartta* eli *Mindmap*, joka auttaa jäsentämään tilannetta sekä pohtimaan ratkaisuvaihtoehtoja ongelman eri osiin.

Elämänjanassa asiakas kertoo elämänsä tärkeistä tapahtumista ja työntekijä kirjoittaa ne ylös janalle. Näin saadaan luotua narratiivi asiakkaaseen vaikuttaneista elämäntapahtumista ja ulkoistettua ne paperille. Paperilta näitä elämäntapahtumia on helpompi lähestyä tutkailemalla niitä kuin ulkopuolisena. Asiakasta haastatteleamalla ja kirjoittamalla hänen kertomansa sanatarkasti esimerkiksi fläppitaululle - tuottaa hänen ajatusmaailmansa sisältöä ulos mielestä. Näiden ajatusten tarkastelu ikään kuin kolmannessa persoonassa voi avata uusia näkökulmia omasta tilanteesta.

Kehollisuus

Tekoriskissä olevat tai tekoja jo tehneet nuoret kokevat yleensä valtavaa stressiä paljastumisen pelon ja seksuaalirikoksen tekijöihin liitetyn stigman vuoksi. Tällainen kehon stressitila voi vaikeuttaa nuoren kanssa työskentelyä, koska voimakas negatiivinen stressi heikentää kognitiivisia toimintoja, joita asioiden käsitelyssä tarvittaisiin. Kehollisen työskentelyn tarkoitus on auttaa asiakasta vakauttamaan olotilaansa erilaisten hallintakeinojen avulla.

Harjoituksia opetellaan yhdessä siten, että työntekijä näyttää ensin harjoituksen ja asiakas saa päättää haluaako hän kokeilla sitä myös itse. Tarkoitus on saada mahdollinen stressi tai ahdistus hallintaan ja näin mahdollistaa asioiden kanssa työskentelyä ja arjen sujuvuutta. Kehollisia harjoituksia voivat olla esimerkiksi erilaiset rentoutumis-, keskittymis- ja vireystilan säätelyharjoitukset. Nuori hyötyy myös siitä, että häntä autetaan tunnistamaan kehossaan jännitystilan ja rentoutuneen tilan erot, ja että hänelle annetaan muutenkin tietoa stressitilasta ja keinoista itse säädellä sitä.

Katso helppoja vireystilan säätelyharjoituksia: esim. [Vireystilan ja tunteiden säätely - Nyyti ry](#)
[Keho ja mieli - johdatus psykofyysiseen psykoterapiaan \(duodecim.fi\)](#)
[Oiva - Harjoituksia mielen ja kehon hyvinvointiin \(oivamieli.fi\)](#)

Uusi suunta -ohjelma

Uusi suunta on Rikosseuraamuslaitoksen kehittämä yksilökuntoutusohjelma seksuaalirikoksesta tuomituille tai henkilöille, jotka ovat huolissaan omasta seksuaalisesta kiinnostuksestaan tai käyttäytymisestään ja jotka ovat riskissä syyllistyä seksuaalirikokseen. Ohjelman ohjaaminen vaatii ohjaajakoulutuksen, jota Suomessa tarjoaa Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskus (RSKK). Ohjelma sisältää yhteensä 16 tapaamista. Ohjelma on strukturoitu kokonaisuus ja jakaantuu kolmeen osaan, jotka vastaavat kysymyksiin: *Mitä tapahtui? Miksi teko tapahtui? Mitä pitää tapahtua, ettei teko tapahdu uudelleen?*

Ohjelman osat ovat helposti muokattavissa myös henkilöille, jotka eivät ole syyllistyneet rikokseen. Ohjelman tausta-ajatuksena on, että seksuaalirikokseen syyllistyneet henkilöt ovat tavoitelleet jotakin hyvää asiaa teollaan, mutta keino on ollut väärä. Ohjelmassa kartoitetaan ensin [Finkelhorin mallin](#) avulla askelia, jotka ovat johtaneet tekoon ja vahvistetaan uhriempatiaa. Sen jälkeen Mielekkään elämän -mallin avulla (*GLM, Good Lives Model*) asiakas pohtii, millä muilla keinoin henkilön on mahdollista saavuttaa näitä asioita ei-haitallisilla keinoilla ja syyllistymättä esim. seksuaalirikokseen.

"Tapaamisten jälkeen mulla oli jotenkin myötätuntoisempi olo itseäni kohtaan."

"Tää on hyvä, kun tietää tulevansa tänne, niin voi siirtää näiden asioiden miettimisen tähän päivään."

Ohjelmia ja oppaita lapsikohtaisen seksuaalisuuden käsittelyyn

Mielenterveystalolla on verkossa itsenäisesti suoritettava ohjelma [Seksuaalinen kiinnostus lapsiin -oma-hoito \(mielenterveystalo.fi\)](#). Omahoito-ohjelmaan ei tarvita lähetettä eikä sen käyttäjästä jää tunnistetietoja mihinkään. Sama ohjelma löytyy nykyään myös pimeän verkon (*Tor-verkko*) puolelta, jota monet lapsikohtaisen kiinnostuksen omaavat muutenkin käyttävät paljon sen täyden anonymiteetin vuoksi. Myös ammattilainen voi saada ohjelmasta hyvää tietoa lapsikohteisuudesta sekä siitä, miten lapsikohteisuutta kannattaa asiakkaan kanssa käsitellä ja minkä teemojen kautta.

Omahoito-ohjelmaa voi suositella asiakkaalle, kun on ensin varmistunut siitä, ettei kyseisen asiakkaan kohdalla lapsikohteisissa ajatuksissa ole kyse pakko-ajatuksista. Seksuaalisista pakkoajatuksista on koottu tiivis kuvaus Sexpon kootusti tietoa sivuille: [Seksuaalisuus ja pakkoajatuksiset | Sexpo](#)

Lapsikohtaisen kiinnostuksen omaavien nuorten kanssa työskentelyyn saa hyviä työkaluja Pelastakaa lapset ry:n oppaasta Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy - Tukea nuorille, joilla on lapsikohteinen seksuaalinen kiinnostus: [Opas-nuorten-tukemiseen.pdf](#). Alun perin Tanskassa tehty opas on käännetty suomeksi ja mukautettu suomalaiseen kontekstiin.

Suuttumuksen hallinta

Osalla nuoria seksuaalirikoksiin ajautumisen taustalla voi olla myös heikko impulssikontrolli ja vaikeudet hallita tunteitaan, erityisesti vihaa ja suuttumusta. Tällöin nuori voi hyötyä muun työskentelyn rinnalla paremmasta suuttumuksen hallinnan opettelusta, mihin toimivia menetelmiä ovat erityisesti nuorille kehitetty ART-menetelmä (*Aggression Replacement Training*) ja SUHA-menetelmä (*Suuttumuksen hallinta*). Nämä ovat ryhmämenetelmiä, mutta osia niistä voi soveltaa myös yksilötyöskentelyssä. Näiden menetelmien käyttö vaatii työntekijältä erillisen ohjaajakoulutuksen.

Katso lisätietoa menetelmistä:

[Kuntouttava toiminta - Ohjelmatyö - Rikosseuraamuslaitos](#)

[Suomen ART ry – Aggression Replacement Training](#)

Seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on asenteiden, arvojen, tietojen ja taitojen omaksuminen, joiden avulla ihminen voi nauttia seksuaalisuudestaan ja luoda tyydyttäviä ihmissuhteita. Asiakkailta on hyvä kartoittaa heti alussa, mitä heidän tietonsa, taitonsa ja asenteensa ovat seksuaalisuutta kohtaan: mitä seksuaalisuus heille merkitsee?

Nuorille ei välttämättä ole jäänyt paljoakaan mieleen koulun seksuaalikasvatustunneilta, ja niiden sisältö vaihtelee edelleen suuresti koulusta ja opettajasta riippuen. Moni nuori saa seksuaalisuuteen liittyvät tietonsa internetistä tai kavereilta. Tämä pätee myös aikuisväestöön, jolle seksuaalikasvatusta ei ole seksuaalisen kehityksen varhaisvaiheissa ollut nimeksikään. Oikea-aikainen ja laadukas seksuaalikasvatus on siksi tärkeä osa tekijöiden kanssa työskentelyä, koska sen avulla nuorta voidaan auttaa tunnistamaan omia ja muiden rajoja. Se antaa myös nettiin verrattuna oikeanlaista tietoa, mihin asiakkaana oleva nuori voi nojata jatkossa ja tehdä vastuullisempia päätöksiä seksuaalisen käyttäytymisen suhteen.

[Asiaa: Sexpon materiaalipankki | Sexpo](#)

[Nuorten Väestöliitto | Hyväkysymys.fi \(hyvakysymys.fi\)](#)

Seksuaalineuvonta

Jos nuoren asiakkaan tiedot ja taidot seksuaalisuudesta vaikuttavat selvästi puutteellisilta, niin hänet kannattaa ohjat seksuaalineuvontaan. Seksuaalineuvonta on tavoitteellista, ammatillista ja prosessinomaista vuorovaikutussuhteessa tapahtuvaa asioiden käsittelyä asiakkaan tarpeista lähtien. Neuvonnan on oltava oikea-aikaista ja siinä pitää ottaa huomioon asiakkaan sen hetkinen tilanne ja vuorovaikutustaidot. Seksuaalineu-

vonnassa keskeistä on luvan antaminen seksuaalisuudesta puhumiselle ja henkilön tukeminen hyväksymään oma seksuaalisuutensa. Näin ehkäistään ongelmien vaikeutumista ja parannetaan nuoren elämänlaatua. Seksuaalineuvonnassa voidaan laatia seksuaalianamneesi, jolla kartoitetaan laajasti nuoren seksuaalisuutta, kehityshistoriaa, kokemuksia, uskomuksia ja asenteita seksuaalisuutta kohtaan.

Varsinaista seksuaalineuvontaa voi antaa vain seksuaalineuvojakoulutuksen saanut ammattihenkilö. Mutta seksuaalisuuteen, sukupuolisuuteen, sukupuoliterveyteen, omien ja toisten seksuaalisten rajojen tunnistamiseen liittyvät teemojen käsittely tulisi olla normaali osa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen työtehtäviä.

[Seksuaalineuvonnan tueksi -raportti](#)
[Hae asiantuntijaa | Suomen Seksologinen Seura](#)

Palautetietoinen hoito

Työntekijä tarvitsee asiakkaana olevalta nuorelta palautetta työskentelyn kuluessa, jotta hän voi muokata omaa toimintaansa vastaamaan paremmin nuoren tarpeita. Palautetta tulisi kerätä säännöllisesti ja koko työskentelyn ajan, jotta korjauksia ja muutoksia työskentelyyn voitaisiin tehdä jo työskentelyn aikana. Pelkkä työskentelyn lopussa kerätty palaute tulee liian myöhään, koska palautteen antaneen asiakkaan kohdalla muutoksia ei enää ehditä tehdä. Siksi palautetta tulisi kysyä jokaisella tapaamiskerralla vähintään suullisesti. Tutkimusten mukaan moni ammattilainen yliarvioi omaa asiakaslähtöisyyttään ja kykyään auttaa asiakasta, jos hän ei kysy sitä asiakkailtaan. Siksi palautetta tulisi kerätä systemaattisesti ja siten, että palaute myös vaikuttaa työntekijän toimintaan. Näin työntekijä voi varmistaa työnsä laatua ja kehittää osaamistaan niin, että asiakkaat hyötyvät avusta enemmän.

Palautetietoinen työskentely (*FIT, Feedback Informed Treatment*) ei ole pelkkä työskentelyn tulosten arviointiväline. Se on kokonaisvaltainen työskentelytapa, jolla työntekijä voi osoittaa olevansa aidosti kiinnostunut asiakkaan kokemuksesta ja valmis muokkaamaan työtapaansa vastaamaan paremmin asiakkaan tarpeita koko työskentelyn ajan. Siinä asiakasta pyydetään vastaamaan jokaisen tapaamisen alussa neljään hyvinvointia koskevaan kysymykseen (*ORS-muutosarviointiasteikko*). Jokaisen tapaamisen lopussa asiakas vastaa neljään työskentelyyn liittyvään kysymykseen (*SRS-tapaamisen arviointiasteikko*). Kysymyksiin ei ainoastaan vastata vaan yhtä tärkeää on keskustella vastauksista asiakkaan kanssa. ORS-kysymyksistä nousee usein esille tärkeitä teemoja työskentelyyn. SRS-vastauksista työntekijä saa puolestaan arvokasta tietoa asiakkaan toiveista ja mahdollisista haasteista työskentelyssä.

FIT-arviointia voi tehdä paperisilla lomakkeilla, mutta siihen on kehitetty myös hyviä digitaalisia ohjelmia (esimerkiksi *OpenFIT*), jotka paitsi kokoavat arviointitiedon myös vertaavat sitä laajaan tausta-aineistoon erilaisista asiakasprosesseista. Nämä ohjelmat auttavat arvioimaan oman asiakassuhteen etenemistä suhteessa muihin vastaaviin prosesseihin, ennustamaan keskeyttämisen riskiä tai sitä, milloin työskentelystä ei ole asiakkaalle hyötyä, vaikka hän olisikin hyvin sitoutunut käynteihin ja työntekijään.

Nuoret asiakkaat eivät välttämättä ole tottuneita suoraan palautteen antoon. Työntekijä voi siis joutua opettamaan heille rehellisen palautteen antoa sekä sen tunnistamista ja ilmaisemista, mitä nuori itse haluaa ja tarvitsee. Tästä taidosta on nuorelle hyötyä muussakin elämässä ja siksi sen opettelu osana työskentelyä kannattaa.

Katso tarkemmin palautetietoisesta hoidosta: [FIT - HelsinkiMissio](#)
Arviointimittareista: [ORS- ja SRS -mittarit - HelsinkiMissio.](#)

9 Läheisten ja verkostojen kanssa työskentely

On hyvä ottaa selvää nuoren elämään liittyvistä verkostoista. Verkostoilla tarkoitetaan nuoren elämässä olevia muita ihmisiä ja sosiaalisia suhteita. Hänellä voi olla myös muita hoitokontakteja, joilla on merkitystä hänen hyvinvointiinsa. Tällöin on hedelmällistä tehdä moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kesken sen varmistamiseksi, että eri tuet toimivat hyvin yhteen eikä nuorta kuormiteta päällekkäisillä toimilla.

Nuoren läheisten suhtautumisella ja kyvyllä tukea nuorta on ratkaiseva merkitys nuoren hyvinvoinnille. Tilanteen ilmitulo on usein järkytys myös nuoren läheisille, ja he voivat olla yhtä lailla tuen tarpeessa, jotta he pystyisivät ja osaisivat olla nuoren tukena. Läheisten tilanne on siksi aina syytä kartoittaa ja tarjota tukea myös heille silloin, kun se on nuoren tilanne huomioiden mahdollista. Alaikäisten nuorten kohdalla lastensuojeluilmoituksen kautta vanhemmat/huoltajat saavat viimeistään tiedon lapsensa tilanteesta. Tällöin myös heille on tarjottava mahdollisuus tukeen ja oikeanlaiseen tietoon.

Nuoren läheiset

Nuoren elinpiiriin kuuluu yleensä huoltaja tai huoltajat, muita nuorelle merkityksellisiä sukulaisia, ystäviä ja kavereita. Ystävä- ja kaverisuhteet ovat nuorelle tärkeitä, sekä kasvokkaisessa maailmassa että sosiaalisessa mediassa solmitut suhteet. Myös lemmikkieläimet voivat olla nuorelle yhtä tärkeitä kuin ihmiset. Lisäksi nuorella saattaa olla elämässään ammattilaisia, joihin hän on oppinut luottamaan ja tukeutumaan tarvittaessa, esimerkiksi jälkihuollon tukihenkilö, opettaja tai nuoriso-ohjaaja. Näiden nuorelle läheisten henkilöiden kartoittaminen on hyödyllistä, koska se antaa tietoa nuoren tilanteesta ja tuen tarpeesta: onko hän täysin yksin ongelmiensa kanssa vai saako hän tarvittaessa tukea ympärillään olevilta, ja millaisiin asioihin? Työvälineenä nuoren verkostojen kartoittamiseen voi käyttää esimerkiksi verkostokarttaa ([Verkostokartta.pdf \(terveyskyla.fi\)](#)).

Nuoren läheiset on hyvä ottaa mukaan työskentelyyn aina, kun se on mahdollista. Läheisten mukana olo vahvistaa nuoren pysymistä tuen piirissä, kun se ei jää nuoren omaksi jutuksi ja vain hänen huolehdittavakseen. Nuori tarvitsee tukea omaan prosessiinsa läheisiltään, joiden merkitys on nuoren arjessa paljon isompi kuin harvoin tavattavien ammattilaisten. Nuorilla on aikuisiin verrattuna vähemmän elämäkokemusta, heidän itsetuntonsa on vasta kehittymässä, eikä elämässä ole ehtinyt tulla moniakaan töyssyjä vielä vastaan. Tämän vuoksi nuoret ovat herkkiä läheistensä ja ympäristönsä reaktioille, mikä vaikuttaa suoraan nuoren ajatuksiin itsestään ja teosta.

Seksuaalirikoksen tai lapsikohtaisen mieltymyksen paljastuessa nuoren läheiset voivat usein järkyttyä niin, että reagoivat asiaan aluksi hallitsemattomasti ja jyrkästikin. Nämä ensimmäiset reaktiot, ajatukset ja tunteet ovat sinänsä ymmärrettäviä, mutta ne tulisi käsitellä niin, että ne eivät kuormittaisi nuorta lisää. Läheiset tarvitsevat siksi usein apua asian käsittelyyn ja heille on tärkeä tarjota omaa tukea, jotta he pystyisivät tukemaan nuorta tämän tilanteessa. Läheiset voivat tarvita apua sen ymmärtämiseen, mitä on tapahtunut ja mitä siitä pitäisi ajatella, sekä selkeää tietoa esim. seksuaalisesta väkivallasta tai rikosprosessista. Läheistä voi auttaa myös oivallus, että vaikka nuori on toiminut väärin tai tästä on paljastunut vastenmielisiä asioita, niin tämä on silti pohjimmiltaan edelleen sama tuttu nuori.

Vaikka teko ei olisi hyväksyttävä, niin läheistä ihmistä ei tarvitse tuomita pahana ja hylätä. Läheisiä helpottaa usein jo se, että he voivat puhua edes jollekin asiasta, josta he eivät voi puhua kenellekään muulle. Läheiset ovat usein myös neuvottomia, miten nuoren kanssa pitäisi jatkossa olla ja miten tätä voisi parhaiten tukea. Heitä auttaa tilanteessa tieto, että nuori tarvitsee ja toivoo normaalin arjen jatkumista kuten ennen tapahtuneen paljastumistakin. Usein sekin riittää, että huoltajat ovat nuoren saatavilla ja kykenevät kuuntelemaan, jos nuori haluaa keskustella asiasta. Huoltajien tulisi toki muistaa kysyä nuoren vointia säännöllisesti, vaikkei nuori oma-aloitteisesti tulisikaan juttelemaan.

Jos nuoren läheisellä on itsellään väkivallasta johtuvia traumoja, kuten monella on, oman lapsen tai läheisen tekemä teko voi laukaista omia traumaattisia muistoja. Tämä olisi hyvä sanoittaa omalle nuorelleen tai läheiselleen, jotta tämä ei koe tulevansa torjutuksi tai hylätyksi. Läheisen tulisi myös hakea itselleen apua ja varmistaa, että nuori saa tukea muualta, jos ei sitä itse pysty tarjoamaan. Nuoren ystäviensä asenteet ja ymmärrys seksuaaliväkivallasta voivat olla hyvin erilaisia kuin nuorella itsellään ja ystävät voivat esimerkiksi tuomita tällaiset asiat jyrkästi. Nuoren kanssa on siksi hyvä keskustella, ketkä ystävät ovat riittävän luotettavia asiasta kertomiselle, ja miten omasta teosta tai mieltymyksistä voi ja kannattaa näille ystäville puhua.

Esitutkintavaiheessa olevasta teosta nuoren ei kannata puhua muille enempää kuin korkeintaan kertoa, että on epäiltynä rikoksesta, jota poliisi tutkii. Tämä siksi, että rikosnimikkeet voivat esitutinnan myötä vielä muuttua. Jos nuori on epäiltynä seksuaalirikoksesta ja kertoo tällä nimikkeellä asiasta eteenpäin, mutta lopputulos onkin, että syytettyä ei nosteta tai syytenimike muuttuu esimerkiksi muuksi väkivaltarikokseksi, on nuori saattanut leimautua seksuaaliväkivallan tekijäksi ja leimasta on vaikeaa päästä eroon. Tästä häpeäleimasta on kerrottu tarkemmin luvussa Miksi tekijä usein kieltää tai vähättelee tekoaan.

Jos on selvää, että teko on tapahtunut, niin nuoren kannattaa itse miettiä, kuinka paljon hän haluaa siitä puhua. Kenen läheistensä tai ystäviensä uskoo kykenevän ymmärtämään tekoa? Nuorelle voi muistuttaa tässä vaiheessa, että teon ymmärtäminen ja teon hyväksyminen ovat kaksi eri asiaa. Nuorta voi kannustaa miettimään sopivaa tasoa, jolla asiasta haluaa myös tulevaisuudessa ystäviensä kanssa keskustella. Nuorta kannattaa kehottaa välttämään liian tarkkaa kuvailua, koska myös uhrien henkilöllisyyttä tulee suojata.

Moniammatillinen yhteistyö

Seksuaalirikoksesta epäillyksi joutuvien tai omien seksuaalisten mieltymysten kanssa kamppailevien tilanne ratkeaa harvoin yhden ammattilaisen tuella ja osaamisella. Tällainen nuori tarvitsee monesti useiden eri ammattialojen osaamista tai hän joutuu asioimaan eri toimijoiden kanssa. Tekijä voi olla akuutissa kriisissä jäätyään kiinni rikoksesta, tai hänelle on kehittynyt masennus- ja ahdistusoireita hänen joutuessaan salaamaan omia seksuaalisia ajatuksiaan ja tunteitaan. Hän voi siksi tarvita esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluita, sosiaalityöntekijää, terveydenhoitajaa, lääkäriä ja koulupsykologia, ja joutua asioimaan myös poliisin tai lastensuojelun kanssa. Monimutkaisten ja monien ammattilaisten osaamista vaativien ongelmien hoitaminen vaatii onnistuakseen moniammatillista yhteistyötä. Tällaisessa yhteistyössä asiakkaalle saadaan rakennettua hänen tarpeitaan vastaava auttamiskokonaisuus, jolla vähennetään rikoksen uusintariskiä tai syyllistymistä ensimmäiseenkin rikokseen.

Moniammatillinen yhteistyö vaatii toimiakseen sitä, että toimijat tuntevat toisensa, tietävät oman ja toisten roolin asiakkaan auttamisessa, luottavat toistensa osaamiseen, ovat sopineet selkeästi työnjaosta ja tietävät, mistä asiakas saa apua mihinkin asiaan. Jonkun tulee myös koordinoita yhteistyötä ja huolehtia esim. tapaamisten koolle kutumisesta. Ammattilaisten tulisi tavata riittävän säännöllisesti ja aina asiakkaan tilanteen vaatiessa.

Katso moniammatillisen yhteistyön periaatteista tarkemmin esimerkiksi www.nuoperi.fi.

Ammatilliset verkostot työn tukena

Monet näitä nuoria työssään kohtaavista ammattilaisista eivät välttämättä saa omasta organisaatiostaan ammatillista taustatukea, koska osaamista heidän auttamisessaan ei vielä ole laajasti kaikilla ammattilaisilla. Siksi verkostoitumisesta muiden tekijätyötä tekevien ammattilaisten kanssa on suuri hyöty. Ammatillisissa verkostoissa voidaan jakaa ajantasaista tietoa ja hyviä käytäntöjä, keskustella ajankohtaisista ilmiöistä tekijätyössä ja kehittää tekijätyön osaamista esimerkiksi järjestämällä yhteisiä koulutuksia.

Sexpo-säätiön [SeriE-verkosto-SeriE-hanke](#) koordinoi valtakunnallisia verkostoja ja heidän avullaan voi löytää juuri omalta paikkakunnalta tai alueelta tekijätyön toimijat asiakasta varten. Välitä! Nuorten hanke on perustanut Pirkanmaalle moniammatillisen tekijätyö Seri-verkon, ja Välitä! -työ jatkaa verkoston koordinointia myös hankkeen jälkeen. Verkostot ovat avoimia kaikille tekijätyötä tekeville ja sen kehittämisestä kiinnostuneille.

Asiakkaiden ohjaus ammattilaisten välillä

Tekijäasiakkaan kohtaaminen voi herättää työntekijässä ristiriitaisia tunteita. Työntekijä voi toisaalta olla tyytyväinen, että asiakas luottaa niin paljon, että uskaltaa kertoa hyvin arkaluontoisia asioita. Toisaalta työntekijän omat asenteet ja arvot saattavat olla hyvinkin paljon ristiriidassa asiakkaan kokemusten ja ajatusten kanssa. Työntekijässä heräävä myötätunto uhria kohtaan voi vaikeuttaa myös tekijän kohtaamista ja kuuntelua. Työntekijä voi myös kokea, että oma osaaminen ei riitä asiakkaan auttamiseen. Nämä kaikki voivat herättää työntekijässä kiusauksen ohjata asiakas mahdollisimman nopeasti eteenpäin toiseen palveluun.

Ennen ohjausta muihin palveluihin työntekijän on syytä kuitenkin aina pysähtyä asian äärelle. Nuori voi kokea liian nopeasti tehdyn ohjauksen eteenpäin niin, ettei ammattilainen kestä kuulla asiaa, halua tai osaa auttaa häntä. Tämä voi vahvistaa nuoren käsitystä itsestään niin erilaisena, vaikeana tai pahana, ettei kukaan halua häntä auttaa, ja kynnys kertoa asiasta enää kenellekään kasvaa. Työntekijän tuleekin aina kiittää nuorta luottamuksesta ja siitä, että tämä hakee apua, perustella miksi ei voi tätä auttaa itse ja keskustella eteenpäin ohjauksesta rauhassa nuoren kanssa. Nuoren kanssa voi yhdessä miettiä, millaisesta avusta hän oikeasti tässä vaiheessa hyötyisi tai millaista apua hän olisi valmis vastaanottamaan.

Nuoren asiakkaan kynnys ottaa itse yhteyttä uuteen paikkaan ja työntekijään on usein korkea, joten häntä tulee tukea siirtymässä. Ohjaus kannattaa siis tehdä saattaen vaihtaen, paitsi jos nuori ehdottomasti sanoo haluavansa hoitaa sen itse. Ennen ohjausta työntekijä voi olla yhteydessä uuteen palveluun ja varmistaa, että siellä pystytään ottamaan asiakas vastaan. Asiakkaan kanssa voi myös yhdessä soittaa toiseen palveluun, keskustella sen sisällöistä ja tavoista toimia. Työntekijä voi saattaa asiakkaan toiseen palveluun ja tulla asiakkaan luvalla myös mukaan ensimmäiseen tapaamiseen, kasvokkain tai etäyhteydellä. Monet tekijätyöhön erikoistuneet palvelut toimivat niin, että myös työntekijä voi asiakkaan luvalla toimittaa sinne tämän yhteystiedot, jolloin sieltä otetaan yhteyttä asiakkaaseen.

Mikäli asiakkaan asia tuntuu haastavalta tai tiedonsaanti sopivasta palvelusta vaatii selvittelyä, älä jätä asiakasta yksin, vaan lähde yhdessä etsimään tahoja, josta asiakas löytää oikeanlaista apua. Konsultaatiota ammattilaisille tarjoavat mm. Välitä! -seksuaaliväkivaltatyön yksikkö, Sexpon SeriE ja Vuolle Settlementin ja Oulun ensi- ja turvakodin Seritatyö. Myös asiakas voi itse ottaa näihin tahoihin suoraan yhteyttä nimettömänä ja saada neuvontaa. Nuorilla toimivimmaksi tavaksi on osoittautunut yhteystietojen välittäminen hänen luvallaan toiseen palveluun, josta sitten soitetaan nuorelle. Tällöin nuoreen voi heti ottaa yhteyttä se työntekijä, joka ottaa hänet myös asiakkaakseen, ja luottamuksen rakentaminen ja dialogi voidaan aloittaa heti ensimmäisestä puhelusta/sähköpostista/viestistä alkaen. Näin voidaan käydä läpi myös mahdollisuus tulla anonyymisti palveluihin, työntekijän vaitiolo- sekä ilmoitusvelvollisuudet, ja varata aika. Nuori saa samalla oikeaa tietoa palvelusta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista sekä tutustuu työntekijäänsä jo ennen ensi tapaamista. Nuoren motivaatio tarttua uuteen palveluun lopahtaa herkästi, jos hän joutuu asioimaan välikäsien ja monen eri työntekijän kanssa.

10 Rikosprosessi ja epäilyn oikeudet

Rikosprosessi

Rikosprosessissa selvitetään, onko tapahtunut rikos ja kuka siihen on syyllistynyt. Prosessi koostuu esitutkinnasta, syyteharkinnasta, oikeudenkäynnistä ja lopuksi rangaistuksen täytäntöönpanosta. Rikosilmoituksen voi tehdä millä tahansa poliisiasemalla tai vähäisissä rikoksissa netissä.

Esitutkinnassa poliisi selvittää, mitä on tapahtunut. Poliisi kutsuu asianosaiset erikseen kuulusteluihin, joiden avulla se pyrkii selvittämään, mitä on tapahtunut. Kuulustelun alussa poliisin tulee kertoa, missä asemassa henkilöä kuullaan (esim. rikoksesta epäiltynä) ja mitkä ovat tämän oikeudet. Epäilyllä on oikeus pyytää paikalle kuulustelutodistaja ja avustaja (asianajaja tai luvan saanut lakimies). Tapahtumasta ja siihen liittyvistä muistikuvista kysytään kuulustelussa yksityiskohtaisesti.

Seksuaalirikostutkinnassa myös epäilylle voidaan tehdä seksuaalirikostutkimus. Tutkimuksissa epäiltyä kerätään näytteet vastaavalla tavalla kuin seksuaaliväkivallan teossa uhrina olleelta. Lääkäri tekee tutkimukset ja ottaa näytteet saman yksityiskohtaisen ohjeistuksen mukaan kuin seksuaalirikoksen uhrillekin.

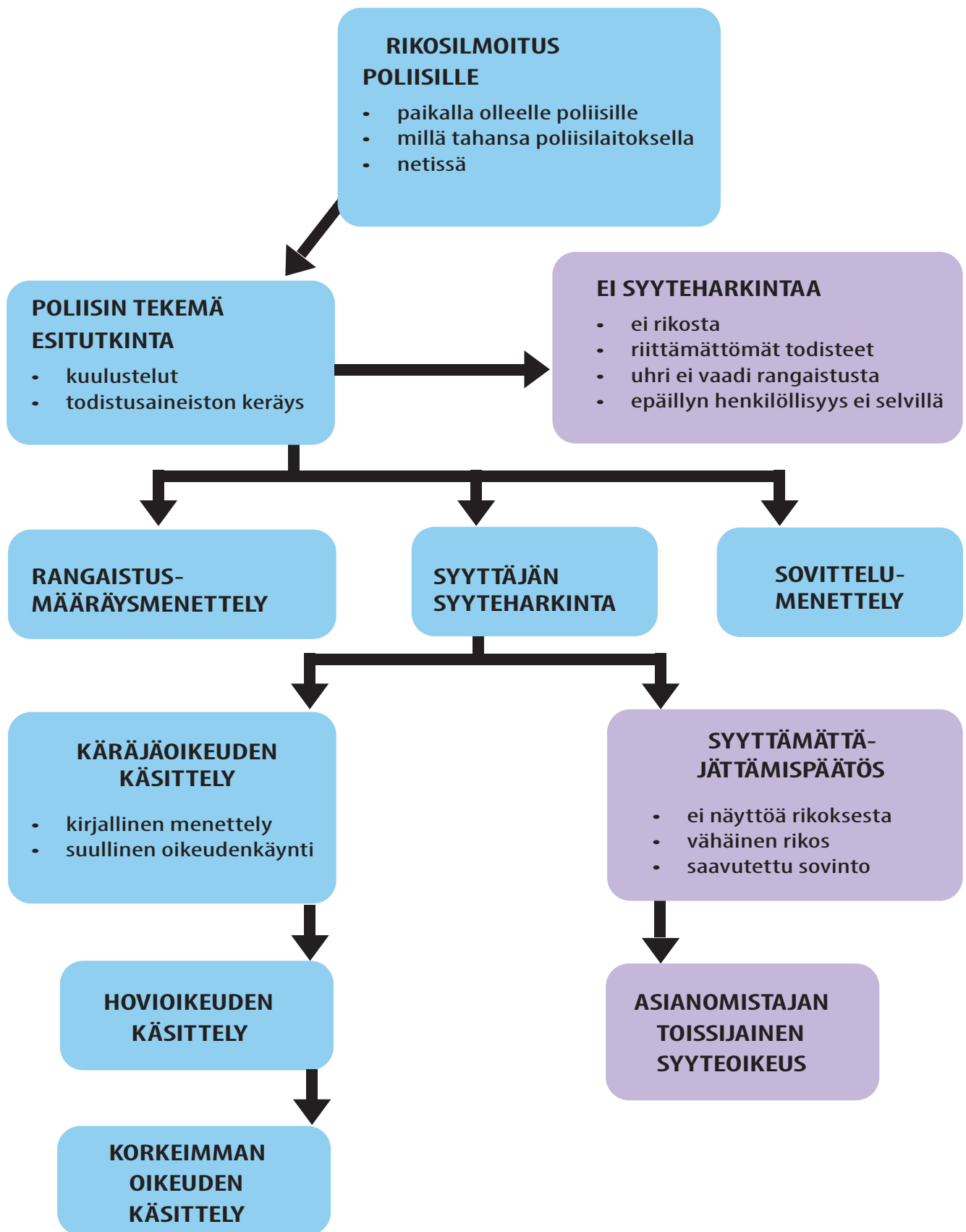
Epäilyllä ei ole velvollisuutta puhua poliisikuulustelussa tai oikeudenkäynnissä, eikä hänellä ole myöskään totuudessa pysymisen velvoitetta. Länsimaisissa oikeusjärjestelmissä ketään ei pakoteta eikä painosteta omalla toiminnallaan edistämään syyllisyytensä selvittämistä, vaan rikoksen toteen näyttäminen on poliisin ja syyttäjän tehtävä. Ihmisoikeussopimukset takaavat, ettei ihmisen tarvitse todistaa itseään vastaan (itsekriminalisointisuoja). Lähtökohtaisesti jokaista rikoksesta epäiltyä ja syytettyä on myös pidettävä syyttömänä, kunnes syyllisyys on laillisesti näytetty toteen (syyttömyysolettama).

Poliisi kokoaa esitutkinnan aikana kerätyistä materiaaleista esitutkintapöytäkirjan. Se lähetetään syyttäjälle, joka tekee syyteharkinnan eli päättää, viekö rikosasian oikeuden ratkaistavaksi. Syyteharkinnassa tarkentuvat myös rikosnimikkeet esitutkintamateriaaliin perustuen. Joskus rikosasia ei kuitenkaan etene syyteharkintaan asti. Tutkinnanjohtaja tai syyttäjä voi tehdä päätöksen esitutkinnan lopettamisesta, jos ei ole todennäköistä, että rikoksesta saataisiin tarpeeksi näyttöä, tekijä jää tuntemattomaksi tai jos katsotaan, ettei teko täytä rikoksen tunnusmerkistöä.

Joskus poliisi voi ehdottaa osapuolille myös rikoksen sovittelua, jolloin pyritään yhdessä etsimään ratkaisu ja hyvitys tapahtuman osapuolten välille. Seksuaalirikokset rajataan yleensä sovittelun ulkopuolelle, mutta lievissä tapauksissa, joissa syyte pysyy asianomistajarikoksena, tätäkin menettelyä voidaan käyttää. Sovittelusta huolimatta syyttäjä saattaa nostaa syytteen, mutta saavutettu sovinto vaikuttaa tällöinkin rangaistuksen mittaamiseen.

Syyttäjä tekee päätöksen siitä, käsitelläänkö rikos oikeudessa. Jos syyttäjä nostaa syytteen rikoksesta epäiltyä vastaan, etenee asia käräjäoikeuteen. Rikosilmoituksen teosta on saattanut kulu useita kuukausia ennen kuin oikeudenkäynti on. Käräjäoikeuden käsittely on seksuaalirikoksissa käytännössä aina suullinen käsittely, mikä tarkoittaa, että asianosaisia ja todistajia kuullaan oikeudenkäynnissä. Oikeudessa käydään läpi tapahtumat, sekä esitetään rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimukset. Päätös voi tulla heti tai muutaman viikon kuluessa. Käräjäoikeuden tuomiosta voi valittaa eteenpäin hovioikeuteen.

RIKOSPROSESSI

Seksuaalirikoksissa asianomaisten kertomusten merkitys korostuu enemmän, koska muuta näyttöä tapahtuneesta on yleensä vähän. Asianomistajalla ja todistajilla on totuudessa pysymisen velvoite, epäillyllä ei.

Epäillyn oikeudet

Oikeusavun saaminen perustuu normaalitapauksessa hakijan taloudelliseen asemaan, mutta syytetyn puolustajan määrääminen taas perustuu asian laatuun sekä puolustajan tarpeeseen. Epäillyllä on oikeus puolustajaan, jos hän on epäiltynä rikoksesta, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin 4kk vankeutta. Tämä koskee myös useimpia seksuaalirikoksia. Hakemus tuomioistuimelle tehdään yhdessä puolustusasianajan tai oikeudellisen avustajan kanssa. Oikeus puolustajaan on myös siinä tapauksessa, jos on epäiltynä tällaisen rikoksen yrityksestä tai avunannosta. Alle 18-vuotiaille tai henkilölle, joka ei kykene puolustamaan itseään, tuomioistuin voi määrätä puolustajan, vaikka muuten edellytykset eivät täytyisikään. Jos epäilty on vangittuna, hänellä on oikeus puolustajaan teon vakavuudesta riippumatta.

Tieto rikostutkinnasta tulee epäillylle usein poliisilta puhelimitse tai kirjeenä kotiin, tai poliisi voi myös tulla varoittamatta epäillyn kotiin tai työpaikalle. Kirjeitse tulevassa yhteydenotossa kerrotaan rikosnimike, josta henkilö on epäiltynä, mutta ei tapahtuma-aikaa tai sitä, kehen kohdistuneesta teosta on kyse. Tieto tulee epäillylle usein shokkina, koska hän ei ole välttämättä tiedä, mihin tapahtumaan epäily liittyy, tai koe tehneensä mitään väärää, tai ei ymmärrä, mistä teosta häntä syytetään. Joskus poliisi voi myös soittaa epäillylle ja kutsua samalla kuulusteluihin. Joissain tapauksissa poliisi voi ottaa epäillyn myös suoraan kiinni, jos sitä pidetään tutkinnan kannalta välttämättömänä. Tämä on epäillylle usein järkyttävä kokemus, erityisesti jos kiinniotto tapahtuu julkisella paikalla ja hän joutuu selittelemään sitä jälkikäteen, tai jos epäilty herätetään kotoa keskellä yötä. Kun epäilty saa tiedon, että on epäiltynä seksuaalirikoksesta, hänen on hyvä ottaa mahdollisimman pian yhteyttä asianajajaan. Kiinniotettu voi myös pyytää avustajaa poliisin kautta. Tällöin asianajaja on mahdollista saada mukaan kuulusteluihin heti ensimetreiltä lähtien.

Epäillyllä on oikeus luottamuksellisiin neuvotteluihin oman asianajajansa kanssa ennen kuulusteluja. Siellä epäilty saa kertoa oman kantansa asiaan. Pitää ottaa kuitenkin huomioon se, että jos epäilty myöntää suoraan asianajajalle tehneensä rikoksen, ei asianajaja voi sitä enää lähteä kiistämään. Kuulusteluihin on mahdollista saada myös avustaja, joka on yleensä maksuton. Epäillyllä on oikeus kuulustelutodistajaan ja tilanteen vaatiessa myös tulkkiin. Epäillyllä on itsekriminalisointisuoja. Tämä tarkoittaa, että epäillyllä on kuulusteluissa oikeus olla sanomatta mitään, mistä voi hänelle itselleen olla haittaa. Halutessaan epäillyllä on oikeus silti selittää ja selventää tapahtunutta ja usein tämä on myös hänen etunsa mukaista.

Kuulusteluiden jälkeen on tärkeää käydä kuulustelukertomus läpi ja tarkastaa, että kaikki asiat on oikein kirjotettu, ja pyytää korjaamaan pienetkin virheet ennen allekirjoitusta. Kertomuksen lähtiessä eteenpäin, on vaikea enää jälkikäteen muuttaa sitä. Tässä kohtaa on hyvä käydä puolustajan kanssa kuulustelukertomus läpi.

Poliisilla on oikeus pitää epäiltyä vuorokausi kiinniotettuna, jos pidättämisen edellytykset täyttyvät. Kiinniottoa seuraavan vuorokauden aikana poliisin on päätettävä, päästetäänkö kiinniotettu vapaaksi vai pidetäänkö hänet. Pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun pidättämisen edellytyksiä ei enää ole. Jos epäilty on syytä vangita, on poliisin tehtävä tuomioistuimelle vaatimus vangitsemisesta viimeistään kolmantena päivänä kiinniotosta. Ensimmäinen vangitsemisvaatimuksen käsittely tapahtuu viimeistään neljän vuorokauden sisään kiinniotosta. Epäillyllä on oikeus hakea korvausta valtiolta, jos syytteet hylätään ja hän on ollut yli vuorokauden kiinniotettuna. Korvausta voi myös hakea, jos epäiltyä ei tuomita epäillystä teosta.

Esitutkinnan päätyttyä poliisi lähettää pyynnöstä kaiken esitutkinnassa keräämänsä materiaalin asianosaisille, joille varataan usein mahdollisuus antaa asiassa loppulausunto ennen kuin asia siirtyy syyttäjälle. Tässä kohtaa ei saa olla mitään asianosaisilta salattavaa materiaalia, vaan epäillyllä ja puolustajalla on oikeus nähdä kaikki materiaali, mitä esitutkinnassa on kerätty. Oikeus koskee vain materiaalin näkemistä esimerkiksi poliisilaitoksen tiloissa, kaikkea materiaalia ei ole mahdollista asianosaisten saada haltuunsa. Henkilötunnuksen loppuosaa ja osoitetietoja ei koskaan luovuteta asianosaisille. Epäillyllä on oikeus käräjäoikeudessa kertoa oma näkemys tapahtuneesta. Tuomion saamisen jälkeen on mahdollista valittaa päätöksestä hovioikeuteen.

Avustaja rikosprosessissa:

Valtiolta voi saada oikeusapua ja vakavista rikoksista (kuten seksuaalirikoksesta) epäillyllä olevalla on oikeus hakea tuomioistuimelta maksutonta puolustusasianajamääräystä. Hakemuksen tuomioistuimelle puolustajan määräämiseksi tekee yleensä epäillyn avustaja yhdessä epäillyn kanssa. Tällöin puolustajan kulut voi kokonaan tai osittain kattaa valtion varoista. Puolustusasianajamääräys on tuloista riippumaton, mutta valitun puolustajan palkkiosta riippuu, paljonko epäillylle jää kuluista maksettavaa. Hakemus on suositeltavaa tehdä heti puolustusasianajajan löytyessä, mutta kuluja voidaan hakea vielä oikeudenkäynnissäkin. Jos epäilty todetaan syylliseksi tekoon, niin valtio perii puolustusasianajamääräyksen mukaiset valtion maksamat kulut tekijältä tuomion jälkeen. Tämä vain siinä tapauksessa, jos tekijällä ei ole oikeutta oikeusapuun eli jos hänellä on niin sanotusti riittävästi tuloja tai muuta varallisuutta.

Oikeusavun saamiseen vaikuttavat tulot ja varallisuus, joiden mukaan määritellään asiakkaan omavastuu kuluista. Oikeusapuun kuuluu muun muassa neuvonta, sekä avustaminen oikeudenkäynnissä. Silloin avustajaksi voi valita valtion oikeusaputoimistossa työskentelevän julkisen oikeusavustajan, yksityisen asianajajan tai muun luvan saaneen lakimiehen. Oikeusapua on mahdollista saada kaikissa rikosprosessin vaiheissa.

Rikosrekisterimerkintä:

Jos epäilty tuomitaan seksuaalirikoksesta vankeusrangaistukseen, tuomiosta tulee merkintä rikosrekisteriin. Rangaistuksen pituus määrittää sen, kuinka kauan rikos säilyy rikosrekisterissä ennen sen poistamista.

- Ehdollinen tuomio; 5 vuotta
- Ehdoton tuomio max 2 vuotta; 10 vuotta
- Ehdoton tuomio max 5 vuotta; 20 vuotta

Jos tekijä tuomitaan oikeudessa vain sakkoihin tai hänet vapautetaan syytteistä, niin syytteestä tai epäilystä ei jää merkintää rikosrekisteriin, mutta esimerkiksi poliisin omiin rekistereihin tieto jää. Mikäli henkilö tulee myöhemmin uudelleen epäillyksi tai syytetyksi vastaavanlaisesta rikoksesta, niin tiedolla aiemmasta epäilystä saattaa olla merkitystä.

11 Tekijän ohjaaminen palveluihin, auttavia tahoja

Seksuaaliväkivallan tekijöiden auttamiseen erikoistuneita auttavia tahoja on Suomessa vielä melko vähän. Rikosseuraamuslaitoksella on paljon seksuaalirikoksiin syylistyneille tarjottavia kuntouttavia ohjelmia, mm. Uusi suunta -yksilökuntoutusohjelma ja vankilassa suoritettava STEP-ryhmäkuntoutus, sekä koulutettua ja asiaan perehtynyttä henkilökuntaa. Rikosseuraamuslaitoksen toimesta saatavat palvelut ovat kuitenkin saatavissa vain jo rikokseen syylistyneille, jotka ovat jääneet teoista kiinni ja rikosseuraamusjärjestelmän asiakkaina. Valtaosa seksuaalirikoksen tekijöistä jää siis näiden palveluiden ulkopuolelle, koska vain pieni osa teoista tulee viranomaisten tietoon ja niistäkin vain murto-osa johtaa tuomioon.

Matalan kynnyksen ja erikoistuneiden palvelujen tarjoaminen on toistaiseksi pitkälti kolmannen sektorin toimijoiden vastuulla sekä yksittäisten sosiaali- ja terveysalalla, nuorisopalveluissa tai kouluissa/oppilaitoksissa toimivien ammattilaisten vastuulla. Seksuaalineuvojat ja -terapeutit kohtaavat asiakkaissaan myös nuoria tekijöitä.

Matalan kynnyksen apua tekijöille tarjoavat seuraavat järjestöt, joilla on erityisasiantuntemusta seksuaaliväkivallan tekijöiden kanssa työskentelystä:

- Välitä! -seksuaaliväkivaltatyö/Setlementti Tampere (Tampere) www.seksuaalivakivalta.fi/yhteystiedot
- Sexpo-säätiö ja SeriE-hanke (Helsinki) www.serie.fi/yhteystiedot
- Seritatyö/Vuolle setlementti ja Oulun ensi- ja turvakoti (Oulu) www.seritatyo.fi/yhteydenotto

Välitä!ään, Sexpo/SeriE-hankkeelle ja Seritaan voi asiakkaita ohjata myös nimettömänä tai konsultoida työntekijöitä oman asiakkaan tilanteesta. Yhteyttä voi ottaa mistä päin tahansa, puhelimitse ja etäyhteyksillä järjestöt pystyvät antamaan apua oman alueen ulkopuolakin asuville kunta- tai hyvinvointialueen rajoista riippumatta. Nämä järjestöt pystyvät tarjoamaan myös Uusi Suunta -yksilökuntoutusta niille tekijöille, jotka eivät ole rikosseuraamusjärjestelmän asiakkaita tai saa sitä sieltä. Apu on asiakkaalle maksutonta. Järjestöjen sivuilta löytyy myös hyödyllistä tietoa tekijätyöstä sekä tulossa olevista koulutuksista.

Suomen Seksologinen seuran (www.seksologinenseura.fi) kautta voi hakea auktorisoituja seksuaalineuvojia ja -terapeutteja omalta paikkakunnaltaan.

Suomessa toimii sekä valtakunnallinen tekijätyön ammatillinen Seri-verkko että alueellisia seri-verkkoja. Nämä verkostot tuntevat parhaiten kunkin alueen tekijätyön ammatillaiset. Alueellisten verkostojen yhteys henkilöiden tiedot löytyvät SeriE-hankkeen sivujen kautta osoitteesta: www.serie.fi/serie-verkosto ja alueellisten yhteys henkilöiden kautta voi pyytää konsultaatiota asiakkaan jatko-ohjauksesta omalla alueella.

Poliisille on kehitetty oma ohjeistus asiakkaiden ohjaamisesta palveluihin yhdessä Sisä-Suomen poliisilaitoksen seksuaalirikostutkijoiden kanssa. Ohjeen lähtökohtina ovat asiakaslähtöisyys sekä ohjaamisen selkeys ja helpous tutkijoiden kiireisessä työssä. Tavoitteena on saada asiakkaat nopeasti avun piiriin jo esitutkintavaiheessa rikosprosessien kestäessä ajoittain pitkäänkin. Ensisijainen ohje poliisille, kuten muillekin viranomaisille, on välittää asiakkaan yhteystiedot tämän luvalla palveluun, josta soitetaan asiakkaalle. Liitteissä oleva ohje on suunnattu Sisä-Suomen poliisille, joten se ohjaa kyseisen alueen palveluihin, mutta ohjeen voi muokata sopivaksi mille tahansa alueelle Suomessa vaihtamalla siihen paikallisen palveluntarjoajan.

12 Tekijätyön vaikutukset työntekijän hyvinvointiin ja jaksamiseen

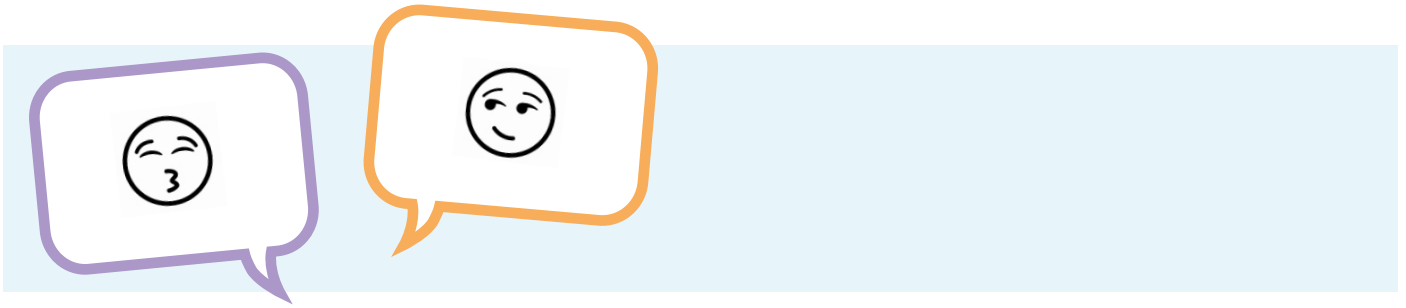
Seksuaalinen väkivalta on ilmiö, josta lähes kaikilla, myös seksuaaliväkivallan tekijöillä itsellään, on vahvoja mielikuvia, mielipiteitä ja asenteita. Nämä eivät useinkaan vastaa täysin todellisuutta, koska ne voivat olla peräisin esimerkiksi mediasta tai rikossarjoista, ja lisäksi värittyneitä henkilön omien uskomusten ja tunnereaktioiden mukaan. On tyypillistä, että kysyttäessä henkilöltä, joka on jo syyllistynyt seksuaaliseen väkivallan tekoon, hän kertoo, ettei hän hyväksy seksuaalista väkivaltaa vaan tuomitsee sen, eikä pidä itseään tyypillisenä seksuaalirikollisena. Vähättelemällä ja kieltämällä tekoaan tekijä suojautuu (yleensä tiedostamattaan) pahalta seksuaalirikollisen identiteetiltä. Työntekijän omat asenteet ja ajatukset seksuaalisesta väkivallasta vaikuttavat siihen, miten hän pystyy vastaanottamaan tekijän omaa tekoaan vähätteleviä asenteita, sitä oikeuttavia selityksiä tai teon kuvausta tämän omasta näkökulmasta.

Seksuaaliväkivalta vaikuttaa tekijään ja aiheuttaa monenlaisia haasteita tämän elämään. Tapaamisisissa tekijä voi keskittyä kertomaan kokemastaan kärsimyksestä ja siitä, mitä teko on hänen elämäänsä aiheuttanut. Tämä voi herättää työntekijässä kysymyksiä: "Miten noin voi ajatella?", "Entäs se uhri?" tai "Eikö hän ymmärrä, miltä uhrista tuntuu?". Näiden kysymysten herääminen on normaalia, mutta työskentelyn alkuvaiheessa nämä kannattaa jättää kysymättä ja luottaa siihen, että uhriempatiaa herättelevien kysymysten aika tulee myöhemmin. Alussa tärkeintä on kerätä sellaista tietoa, joka auttaa työntekijää hahmottamaan paremmin asiakkaan tilannetta ja todellisuutta.

Työntekijälle omien arvojen ja asenteiden tunnistaminen ja niiden kirkastaminen on tärkeää, koska keskusteluissa tekijä todennäköisesti hakee ymmärrystä omalle teolleen ja pyrkii selittämään sitä parhaansa mukaan. Työntekijä voi suhtautua ymmärtäväisesti ja empaattisesti tähän tekijän tarpeeseen hakea vahvistusta ajattelulleen ilman, että lähtee siihen kuitenkaan mukaan. Tässä työntekijää auttaa ammatillinen itsetuntemus, selkeärajaisuus ja kyky reflektoida asiakkaan herättämiä ajatuksia ja tunteita. Apua voi olla myös sen muistuttamisesta itselleen, että tekijän ajattelun ymmärtäminen ei ole sama asia kuin näiden ajatusten hyväksyminen. Ilman tekijän ajatusten esiintuloa ja tutkimista ne eivät voi myöskään muuttua.

Keskusteluissa työntekijää kuormittavimpia asioita ovat tekijän pedofiiliset tai naisvihamieliset asenteet, uhrin kärsimyksen vähättely, oman kärsimyksen korostaminen sekä teon kuvailut. Onkin tärkeä varata aina aikaa ennen ja jälkeen tapaamisten, jotta työntekijä voi järjestellä omia ajatuksiaan ja kirjoittaa esimerkiksi rauhassa ylös, millaisia asenteita tai ajatuksia tekijä on tapaamisella tuottanut, ja mitä ajatuksia ja tunteita on herännyt itsessä.

Työntekijän tulee miettiä säännöllisesti, mitkä ovat omat keinot palautua työstä ja millaisia asioita tarvitsee hankalien asiakastapaamisten jälkeen. Jos jokin asia tuntuu jäävän liiaksi mieleen pyörimään, on hyvä ottaa se puheeksi kollegan, esimiehen tai työterveyden kanssa, jotta saa riittävästi apua ja tukea asian purkuun. Työskentelyn selkeä rakenne, työskentelyn rajoista kiinni pitäminen, mahdollisuus konsultoida ja moniammatillinen yhteistyö tai suunnitelma palveluohjauksesta auttavat jaksamaan työssä. Apua voi olla myös ajatuksesta, että oma työskentely tekijän kanssa voi onnistuessaan säästää jonkun ihmisen kokemasta seksuaalista väkivaltaa tulevaisuudessa.

Työntekijällä, joka työskentelee seksuaaliväkivallan tekijöiden ja potentiaalisten tekijöiden kanssa, tulee olla mahdollisuus säännölliseen työnohjaukseen. Ilman työnohjausta työskentely on suuri riski paitsi työntekijän työhyvinvoinnille myös asiakastyön laadulle. Liian yksin työskentely voi pahimmillaan johtaa siihen, että väkivallan ehkäisyn sijaan tekijä saa tukea vääriin asioihin tai työntekijä uupuu. Työntekijän ei tulisi siis jäädä tekijätöiden kanssa yksin. Parhaassa tapauksessa hänellä on työyhteisö, josta hän saa työlleen ymmärrystä, taustatukea ja mahdollisuuden reflektoida asiakastapauksia myös työn arjessa. Esimiesten tulisi myös tuntee tekijätöiden vaatimuksia ja järjestää työlle sitä tukeva työympäristö ja rakenteet.

Kuten hankekoordinaattori Tiina Alakarppä (*ROAD-hanke, Instagram julkaisu: tiina_alakarppa 15.5.2022*) on hyvin todennut, työ seksuaaliväkivallan parissa on työtä todellisuuden kanssa. Todellisuus on sitä, että seksuaalista väkivaltaa tapahtuu. Toiset reagoivat siihen kääntämällä katseensa siitä pois, mutta se ei poista ilmiön olemassaoloa, vaan vie vain yksilön pois sen ääreltä. Avain on siinä, että kohtaamme todellisuuden ilman, että menemme sitä pakoon. Keskeistä ei ole epävarmuuden, pelon, surun ja tuskan välttäminen, vaan se, kuinka suhtaudumme epämukavuuteen, kärsimykseen ja mahdottomuuteen kontrolloida ihmisiä ja todellisuutta. Voimme opastaa ja tukea asiakkaita mutta loppu ei ole työntekijän käsissä. Koska seksuaaliväkivalta ja sen tekijät eivät katoa mihinkään, vaikka ummistaisimme siltä silmämme, on tärkeää, että joku kykenee vastaanottamaan kaiken edellä kuvatun ja kohtaamaan tekijän.

13 Seksuaalirikosten ennaltaehkäisy

Tekijöiden ja potentiaalisten tekijöiden kanssa työskentely auttaa ehkäisemään myös tulevia seksuaalirikoksia, mutta sen lisäksi tarvitaan muutakin ennaltaehkäisytyötä. Ennaltaehkäisy alkaa riittävästä ja riittävän varhain aloitetusta seksuaalikasvatuksesta, jossa annetaan ikätasoisesti tietoa seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta, suostumuksen merkityksestä, toisen rajojen kunnioittamisesta sekä turvallisesta toiminnasta sekä reaali maailmassa että digiympäristössä.

Seksuaalirikoslainsäädäntöön on tulossa iso muutos vuoden 2023 alussa, kun se muuttuu suostumusperusteiseksi. Seksuaalirikosten tunnusmerkistössä ei enää painoteta käytettyä väkivaltaa tai sen uhkaa vaan sitä, onko seksuaaliseen toimintaan ryhdytty vapaaehtoisesti eli kaikkien osapuolten suostumuksella. Alle 16-vuotiaiden ei katsota voivan antaa tällaista suostumusta ollenkaan, vaan kaikki seksuaalinen toiminta heidän kanssaan on lähtökohtaisesti rikos ja aikuisen vastuulla, ellei kyse ole samanikäisten nuorten seurustelusta. Tieto lakimuutoksesta tai siitä, mitkä teot ovat rikoksia, ei yksin riitä ehkäisemään seksuaalirikoksia, mutta se on tärkeä osa seksuaalikasvatusta ja auttaa kaikkia hahmottamaan oikean ja väärän toiminnan rajat.

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset tapahtuvat yhä enenevässä määrin verkossa, joten ennaltaehkäisytyön painopisteenkin tulisi suuntautua tulevaisuudessa yhä enemmän verkkoympäristöihin. Verkossa tehtävän ehkäisytyön edelläkävijöitä ovat Suomessa olleet Pelastakaa lapset ry sekä Suojellaan Lapsia ry. Ne molemmat ovat tehneet hyviä turvataitomateriaaleja ja ne tekevät laajaa kansainvälistä yhteistyötä verkossa tapahtuvan lapsia seksuaalisesti riistävän materiaalin poistamiseksi ja tällaisille sivustoille hakeutuvien henkilöiden havahduttamiseksi avun piiriin.

Pelastakaa Lapset ry:n nettivihjeen kautta kuka tahansa voi ilmoittaa laittomaksi epäilyistä lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta kuva- tai videomateriaalista tai toiminnasta netissä:

[Nettivihje ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy • Pelastakaa Lapset ry](#)

Pelastakaa Lapset ry tuottaa myös seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn tarkoitettuja materiaaleja ja turvataito-ohjeistuksia lapsille ja aikuisille, esimerkiksi [Turvaa ja Tue-opas.pdf](#)

Suojellaan Lapsia ry:n kansainvälinen ReDirection-hanke ennaltaehkäisee lapsiin kohdistuvaa verkkovälitteistä seksuaalirikollisuutta tuottamalla uutta tutkimusta ja tietoa sekä vaikuttamalla rikosten tekijöihin:

[ReDirection | Suojellaan Lapsia](#)

Hanke on julkaissut mm. ensimmäiset tutkimustulokset pimeässä Tor-verkossa tehdystä kyselystä henkilöille, jotka etsivät, katsovat ja jakavat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia (CSAM, child sexual abuse material): [Redirection-raportti-pimean-verkon-pimein-puoli](#).

Suojellaan Lapsia ry on tuottanut myös lapsille, perheille ja lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille suunnatut Turvallisesti Digiliikenteessä -materiaalit lasten turvallisuuden edistämiseksi digiympäristöissä:

[Turvallisesti digiliikenteessä | Suojellaan Lapsia](#)

14 Uhrien auttaminen

Työskennellessä seksuaaliväkivallan tekijöiden kanssa on tärkeää olla tietoinen ja pitää huoli myös uhrin auttamisesta ja uhreja auttavista palveluista. Uhrien ohjaaminen tuen piiriin on erittäin tärkeää, koska varhain saatu asianmukainen hoito ja kriisiapu parantavat uhrin mahdollisuuksia seksuaaliväkivaltakokemuksesta toipumiseen.

Seksuaaliväkivallan uhrien auttamiseen on käytössä jo lähes kaikissa sairaanhoitopiireissä omat hoitoketjut.

Välitä! -seksuaaliväkivaltatyö on kehittänyt moniammatillisen työryhmän kanssa Pirkanmaalla käytössä olevan hoitoketjun, josta löytyy myös yleispäteviä ohjeita uhrin auttamisesta eri ammattiryhmät huomioiden: [Hoitoketju Pirkanmaalla - Setlementti Tampere ry / Välitä! Seksuaaliväkivaltatyö \(seksuaalivakivalta.fi\)](#)

Uhrien akuuttihoidosta vastaavat Seri-tukikeskukset, joita on avattu laajasti päivystäviin sairaaloihin. Nämä tukiyksiköt tarjoavat kaikki uhrin tarvitsemat palvelut yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta, kun tapah-
tuneesta on alle kuukausi. Seri-tukikeskuksia koordinoi THL ja ajantasaisen listan niistä löydät sivuilta: [Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille - THL](#).

Uhrien auttaminen on Seri-tukikeskusten lisäksi pitkälti järjestöjen varassa. Mm. Raiskauskriisikeskus Tuki-
nainen, Välitä! -seksuaaliväkivaltatyö, Koski-työ sekä Tyttöjen ja Poikien Talot auttavat uhreja useilla eri paik-
kakunnilla. Tukiainen ylläpitää on myös nettiauttamispalvelua: [Nettitukinainen.fi](#)

Auttavien tahojen yhteystietoja löydät helposti koottuna Nuorten exit -toiminnan sivuilta: [Muut auttavat tahot - Nuortenexit](#)

15 Miten minä asiakkaana voin ottaa asian puheeksi ammattilaisen kanssa?

Koska tätä opasta saatat lukea myös sinä, joka tunnistat itselläsi olevan riski syyllistyä seksuaaliseen väkivaltaan, haluamme sanoa lopuksi jotain myös suoraan sinulle. Saat tästä luvusta ohjeita ja vastauksia kysymyksiin: Miten sinä voit ottaa puheeksi ammattilaisen kanssa oman rajoja rikkovan käyttäytymisesi, ajatuksesi tai kiinnostuksesi puheeksi? Miten uskaltaisit kertoa, jos olet jo syyllistynyt seksuaaliväkivaltaan? Mistä voit saada itsellesi apua ja tukea?

Oppaan luettuasi olet ehkä havahtunut siihen, että jotkin oppaassa kuvatut asiat herättivät sinussa ristiriitaisia tunteita – ehkä ahdistusta? Olet ehkä vasta havahtumassa siihen, että olet kiinnostunut laittomasta tai toisen rajoja rikkovasta seksuaalisesta toiminnasta? Mietit ehkä, onko tämä normaalia? Onko tämä oikein? Tai olet jo tunnistanut itsessäsi haitallisia seksuaalisia ajatuksia tai rajoja rikkovaa käyttäytymistä ja etsit siihen apua. Tai olet ollut epäiltynä tai syytettynä seksuaalirikoksesta tai saanut siitä jo tuomion.

Häpeän ja syyllisyyden kanssa eläminen sekä asian salaaminen tai kieltäminen voivat tuntua raskailta, mutta ajatus asian kertomisesta kenellekään voi tuntua silti täysin mahdolliselta. Miten voisit luottaa siihen, että sinua ei leimata ja tuomita vaan kuunneltaisiin ja osattaisiin auttaa? Tämän oppaan lukeminen on saattanut herättää sinussa kuitenkin toivon, että on olemassa ammattilaisia, jotka haluavat auttaa myös tällaisten ongelmien kanssa kamppailevia ihmisiä ja jotka ovat valmiita kehittämään osaamistaan kohdatakseen sinut hyvin. Jo nyt on olemassa tahoja, jotka työskentelevät pelkästään sinun kaltaistesi ihmisten kanssa, ja heidän puoleensa kääntyminen voi tuntua aluksi turvallisemmalta, vaikka anonyymisti. Tulevaisuudessa tavoitteena on, että kaikilla ihmisillä työkseen auttavilla ammattiryhmillä olisi perusvalmiudet kohdata sinut asiallisesti ja auttaa sinua joko itse tai yhteistyössä erityisosaajien kanssa.

Oman rajoja rikkovan käyttäytymisen, väkivaltaisten ajatusten tai tavanomaisesta poikkeavan seksuaalisen kiinnostuksen puheeksiotto ei varmasti ole helppoa. Asiaan liittyvä häpeä, syyllisyys ja omat ristiriitaiset tunteet asiaa kohtaan tekevät sen todella vaikeaksi. Voit valmistautua yhteydenottoon ja asiasta kertomiseen miettimällä, tunnetko jo sellaisen ammattilaisen, johon luotat ja jolle kertominen tuntuisi mahdolliselta. Tai vaihtoehtoisesti voit olla itse suoraan yhteydessä tekijätyöhön erikoistuneisiin järjestöpuolen toimijoihin (SeriE, Seritatyö, Välitä!). Yhteydenoton voi näihin tehdä puhelimitse, sähköpostilla tai yhteydenottolomakkeella verkossa. Työntekijät ottavat sinuun yhteyttä mahdollisimman pian.

Jos sinulla on verkostoissasi joku luotettava perhetyöntekijä, nuorisotyöntekijä, terveydenhoitaja tms. mielessä, jolle voisit asiasta puhua – tee se! Varaa aika työntekijälle ja kerro vaikka etukäteen, että sinulla on mielessä hankala asia, josta haluat keskustella. Näin varmistat, että työntekijä kysyy, mitä sinulla on ollut mielessäsi, jos et itse meinaa muuten saada asiaa kerrottua. Älä panikoi tai luovuta, jos et heti saa asiaa kerrottua työntekijälle, vaan yritä uudelleen. Voit sanoa työntekijälle, että sinua painaa asia, josta on todella vaikea puhua. Voitte näin puhua ensin siitä, mikä auttaisi sinua uskaltamaan kertoa asiasta, ja voit tarkistaa kysymällä työntekijältä ensin asioita, jotka sinua kertomisessa ja sen seurauksissa kenties huolestuttavat.

Asian kertomiselle ei ole "oikeaa hetkeä", joten tee se mielellään tapaamisen alussa ja anna työntekijälle mahdollisuus onnistua sinun auttamisessasi ja ohjaamisessasi tapaamisen aikana. Keskustelun voi aloittaa

kosi (ei pelkät fantasiat!) on kohdistunut alaikäiseen, niin huomioi, että työntekijällä on ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun ja poliisille. Mieti siis etukäteen, millä tasolla haluat asiasta puhua. Jos olet täysi-ikäinen, sinun tulee huomioida tämä myös, jos tekosi on kohdistunut alaikäiseen. Tämän lisäksi työntekijän on velvollisuus ilmoittaa poliisille törkeän rikoksen (rangaistus yli 2 vuotta ehdotonta vankeutta; esim. raiskaus, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö) valmistelusta.

Ilmoitusvelvollisuus koskee vain valmisteilla olevia rikoksia, jotka ovat vielä ehkäistävissä. Työntekijäsi ei riko luottamustasi näissä tilanteissa tahallaan eikä haluaisi tehdä ilmoituksia selkäsi takana vaan yhteistyössä kanssasi, mutta laki velvoittaa häntä tekemään ilmoitukset. Viranomaiset usein kieltävät työntekijää kertomasta ilmoituksista asiakkaalle ennen viranomaisen omaa yhteydenottoa, jotta asian tutkinta ja todisteiden saaminen ei vaarannu. Rikoksen tunnusmerkistön täyttäviä ajatuksia, joihin ei liity toteuttamisaikomusta, ei ole velvollisuutta ilmoittaa mihinkään, joten niistä pitäisi olla turvallista puhua. Nämä seikat on hyvä huomioida valmistauduttaessa keskusteluun.

Mikäli kohtaat ammattilaisen, joka ei ole perehtynyt aiheeseen ja kertoo, ettei hänen ammattitaitonsa riitä asiasta keskusteluun, niin voit antaa hänelle vinkin tästä oppaasta ja kääntyä itse osaavamman ammattilaisen puoleen.

16 Lähteet

Aho, Jukka | *Kovaa kamaa, pienlehdellä stigmatisaatiota vastaan*. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu Stigma zine 2020 <https://lataazine.mystrikingly.com/>

Alakärppä, Tiina Instagram-julkaisu 15.5.2022 (IG: tiina_alakarppa)

Hannola, Jyrki Rikosylikonstaapeli, Sisä-Suomen poliisilaitos, Tampereen pääpoliisiasema
Konsultaatio, Ilmoitusvelvollisuuden tulkinta

Hintikka, Satu, Toijanen, Maire, Talvitie, Mervi, Hänninen, Perttu ja Kervinen, Heidi
Välittäminen kannattaa! Seksuaaliväkivaltatyön toimivat käytännöt Viestipaino Oy, Tampere 2015.
https://1585990.166.directo.fi/@Bin/cf7e05ce374ed7f6cf3d6d589771a035/1663517250/application/pdf/217227/Kir- ja Seksuaalivakivaltatyon_toimivat_kaytannot_2015.pdf

Kauppinen, J. & Nikula, M. | *Seksityöntekijöiden seksuaaliterveys*. Teoksessa Brusila, P., Kero, K., Piha, J. & Räsänen, M. Seksuaalilääketiede. 1. painos, Kustannus Oy Duodecim, Helsinki 2020.

Koivukangas, Jaana. | *Käytännön oikeusopas väkivaltarikoksen uhrille*. Rikosuhripäivystys. 2020.
<https://www.riku.fi/content/uploads/su-file/Oikeusopas-vakivaltarikoksen-uhrille-suomi.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto | *Lapsiystävällisen kohtaamisen tarkistuslista*.
[MLL keskustelu lapsen kanssa ohje.pdf](https://www.mll.fi/keskustelu/lapsen_kanssa_ohje.pdf)

Lastensuojelulaki Ilmoitusvelvollisuus [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasainen_lainsaadanto/2007/417)

Malinen, B. | *Häpeän monet kasvot*. 1. liepeellinen nidottu painos. Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja. Helsinki 2012.

Malinen, B. | *Elämää kahlitseva häpeä*. Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja, Helsinki 2010.

THL:n raportti/C-osa, Nurminen & Taivaloja (toim. Laajasalo, T.) | *Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki?* THL, Barnahus-hanke 2020. [Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? - tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus \(julkari.fi\)](https://www.thl.fi/raportit/2020/08/20200801_miten_toteutuu_vakivaltaa_kokeneen_lapsen_psykososiaalinen_tuki_-_tuki_ja_hoitomuodot_seka_potentialisten_lapsiin_kohdistuvien_seksuaalirikosten_tekijoiden_ehkaiseva_kuntoutus)

Nissinen, Jussi | *Seksuaalisuuden monimuotoisuus*. Teoksessa Brusila, P., Kero, K., Piha, J. & Räsänen, M. Seksuaalilääketiede. 1.painos. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki 2020.

Nurminen, N. Yliopettaja, psykologi. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK). Seksuaalirikoksen tekijän kanssa työskentely -koulutus

Nurminen, N., Uusi suunta -yksilökuntoutusohjelma, Ohjelma- ja teoriakäsikirja (Rikosseuraamuslaitos), s. 1–84 , 1/2015.

Pelastakaa Lapset ry | *Lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ennaltaehkäisy - Tukea nuorille, joilla on lapsikohtainen seksuaalinen kiinnostus, opas ammattilaisille*. 2022. <https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/08/30090615/opas-nuorten-tukemiseen.pdf>

Sinisaari-Eskelinen, Jouhki, Tervo & Väisälä. *Työkaluja seksuaalisuuden puheeksi ottamiseen: Plissitistä Betteriin*. Artikkel, Sosiaalilääketieteen aikakauslehti, 2016, s. 286–293.

Wahlbeck, K. & Aromaa, E. | *Stigma, arvottomuutta ilmentävä masennuksen häpeäleima*. Teoksessa Kampman, O., Heiskanen, T., Holli, M., Huttunen, M. & Tuulari, J. (toim.) *Masennus*. 1. painos, Kustannus Oy Duodecim, Helsinki 2017.

17 Liitteet

Liite 1: Tapausesimerkkejä

Tapausesimerkki 1:

Jori on 21-vuotias yksinasuva opiskelija. Jorilla on ahdistuneisuutta ja taipumusta masennukseen. Viimeisimmän masennusjaksonsa aikana hän on päätenyt katsomaan lapsia seksualisoivia kuvia netissä ja huomannut kiihottuvansa tästä materiaalista, kun tavallinen porno ei ole enää aikoihin herättänyt kiinnostusta. Jori kuulee koulussa luokkakavereiden puhuvan pedofiileista ja osallistuu itsekin sivusta seuraajana keskusteluun. Keskustelu aiheuttaa Jorissa voimakasta ahdistusta ja pelkoa, jonka seurauksena hän päättää etsiä internetin kautta neuvoa, miten voisi päästä eroon lapsia esittävän kuvamateriaalin katselusta. Jori päätyy lukemaan MTV:n artikkelia, jossa haastatellaan seksuaaliväkivallan tekijätyön asiantuntijaa. Tämän artikkelin kautta Jori päätyy täyttämään yhteydenottolomaketta netin kautta Välitä! Nuorten hankkeelle. Jori täyttää lomakkeen nimimerkillä. Hankkeen työntekijä soittaa asiakkaalle muutaman päivän kuluttua ja kertoo, millaista työtä hankkeessa tehdään. Jori suostuu tulemaan tapaamiselle, mutta haluaa ehdottomasti asioida anonyymina ja varmistaa jo puhelimesta useampaan otteeseen, ettei hänen tietojaan tai käyntitietojaan tulla kirjaamaan mihinkään. Asiakas vakuuttuu puhelimesta siitä, että tapaamiset ovat täysin luottamuksellisia ja tapaamisten yhteydessä tehtävät kirjaukset voidaan toteuttaa niin, ettei niistä voida häntä tunnistaa.

Ensimmäisellä tapaamisella Jori ja työntekijä käyvät läpi vielä kasvotusten kirjaamiskäytännöt, turvallisen tilan periaatteet ja ilmoitusvelvollisuuden rajat. Tämän jälkeen käydään läpi alkukartoituslomakkeessa olevia asioita, mm. palveluun hakeutumisen syitä ja asiakkaan yleistä elämäntilannetta ja tukiverkostoja. Tapaamisen aikana käy ilmi, että Jori ei oikeastaan koskaan ole ollut kiinnostunut aikuisten näyttelemästä pornosta ja että hän on huomannut nyt vielä 21-vuotiaana olevansa edelleen kiinnostunut noin 12-vuotiaista tytöistä. Asiakkaan kanssa käydään läpi seksuaaliväkivallan omaisesti sitä, miten seksuaalisuuttaan ei ihminen voi valita ja, että Jorin kiinnostus n.12-vuotiaisiin on täysin ok niin kauan, kun hän ei toteuta seksuaalista mieltymystään. Jorille kerrotaan, että tästä käytetään termiä ”lapsikohteinen kiinnostus” ja että termi kuvaa kiinnostusta, joka kohdistuu laittomiin kohteisiin. Seksuaalisuutena se on hyväksyttävä, mutta sen toteuttaminen on laitonta ja kiellettyä. Lapsikohtaisen henkilön on tärkeä löytää tyydyttävä tapa toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan muilla tavoin esimerkiksi jonkin fetissinsä kautta. Jorille kerrotaan myös, että useat lapsikohtaisen kiinnostuksen omaavat kykenevät tasapuoliseen suhteeseen oman ikäistensä kanssa, kunhan löytävät jonkinlaisen tavan tyydyttää seksuaalisia tarpeitaan riittävässä määrin.

Ensimmäisen tapaamisen lopuksi Jorille ehdotetaan Uusi suunta -ohjelman läpikäyntiä siitä näkökulmasta, että sillä pystytäisiin kartoittamaan paremmin Jorin huolta koskien omaa laittomiin kohteisiin kohdistuvaa seksuaalista kiinnostustaan.

Jorille kerrotaan, että ohjelma kestää yhteensä 16 kertaa ja sen tarkoituksena on lisätä Jorin ymmärrystä omasta lapsikohteesta kiinnostuksestaan ja auttaa häntä ottamaan toiminnastaan enemmän vastuuta. Työskentelyssä Jorille korostetaan, että Jori pystyy varmasti elämään myös tasapainoista ja hyvää elämää ilman, että hänen tarvitsee toteuttaa omaa seksuaalista kiinnostustaan.

Ohjelman jälkeen Jorilla on parempi käsitys omasta seksuaalisuudestaan ja hän kertoo ohjelman päättymisen yhteydessä, ettei halua vahingoittaa ketään. Ohjelman jälkeen Jorin kanssa sovitaan seurantasoi-toista alkuun kuukauden päähän ja tämän jälkeen tarpeen mukaan. Joria kannustetaan ottamaan yhteyttä epäroimättä, jos huomaa muutoksia käyttäytymisessään tai ahdistuneisuus palaa.

Jori huomaa, että ahdistuneisuus on vähentynyt ohjelman läpikäynnin myötä, ja että hän kykenee ajattelemaan omaa seksuaalisuuttaan ahdistumatta.

Tapausesimerkki 2:

Tiara on 23-vuotias nainen, joka tykkää käydä kavereiden kanssa juhlimassa ja kosteiden iltojen päätteeksi hakeutua myös jonkun tutun tai uuden kumppanin kanssa harrastamaan seksiä. Tiara on ollut pitkään ihastunut ystävänsä Peteen, joka on Tiaran tuttu jo pitkän ajan takaa. Tiara päätyy erään kostean baari-illan päätteeksi Peten kämpille, Peten kanssa on ensimmäistä kertaa ikinä ollut pitkin iltaa flirttailua, ja Tiara on tästä päätellyt, että luvassa on seksiä. Pete on kuitenkin kämpille päästyään väsynyt ja nukahtelee vähän väliä. Tiara riisuu Peten ja alkaa tekemään tälle suuseksiä. Kesken suuseksin Pete havautuu siihen mitä Tiara hänelle on tekemässä ja sanoo Tiaralle, että tämän pitää lopettaa, mutta on kuitenkin niin humalassa, että sammuu pian uudelleen. Tiara jatkaa suuseksin antamista, Peten heräillessä Tiara sanoo, että Petelle, että "sähän halusit tätä?". Tiara ajattelee, että "jokainen miehän nyt haluaa hyvää suuseksiä" ja päättää viedä homman loppuun. Seuraavana aamuna Pete käyttäytyy Tiaran mielestä oudosti ja Tiara päättää lähteä kotiin. Petestä ei kuulu mitään, vaikka Tiara on laittanut hänelle viestiä viikonlopun jälkeen ja pyytänyt, että näkisivät. Kaksi viikkoa myöhemmin poliisi ottaa Tiaaraan yhteyttä ja kertoo, että hänen pitää tulla kuulusteluihin, koska häntä epäillään raiskauksesta.

Tiara on järkyttynyt kuulustelusta ja rikosnimikkeestä. Poliisi pyytää saada välittää hänen yhteystietonsa Välitä! -seksuaaliväkivaltatyöhön. Tiara epäroi, mutta suostuu lopulta. Välitä!:n työntekijä soittaa Tiaralle seuraavana arkipäivänä ja Tiara pääsee akuutti-ajalle heti samalla viikolla, koska kertoo puhelimesta, ettei saa nukuttua ja on niin ahdistunut, ettei pysty tekemään mitään.

Tiara kertoo olevansa järkyttynyt ja hyvin yllätynyt syytteistä. Tiara ihmettelee, että miten häntä naisena edes voidaan syyttää raiskauksesta ja ihmettelee, kun ilta ei ole sisältänyt edes mitään yhdyntää. Tiaran mielestä Pete on liioitellut tehdessään rikosilmoituksen ja on varma, että Pete peruisi ne, kunhan he vain pääsisivät juttelemaan. Työntekijä kertoo tapaamisella Tiaralle, mitä rikoslaki sanoo raiskauksesta, ja sen jälkeen keskustellaan siitä, miten Tiaran mielestä hänen tekonsa eroaa rikoslain määritelmästä. Keskustelun aikana Tiara alkaa pohtia olisiko kuitenkin käynyt niin, että Pete tosiaan ei olisi halunnut suuseksiä, koska "yrittihän se sanoakin jotain, mutta oli niin kännissä, ettei pysynyt kunnolla hereillä". Tiara tiedostaa, että hän on teon aikana olleilla oletuksillaan "eihän nainen voi raiskata miestä" ja "kun me flirttailtiin, niin illan kuuluu päättyä seksiin" ohjannut itsensä viemään teon loppuun, vaikka Pete on yrittänyt kieltää. Tiara myös tiedostaa, että hänen käsityksensä "ei nainen voi raiskata miestä" ei ole totta vaan perustuu hänen mielikuviansa siitä, mitä raiskaus on. Tiara haluaisi laittaa Petelle viestiä ja pyytää anteeksi, mutta työntekijän kanssa keskusteltuaan hän toteaa, että se on varmasti parempi välittää asianajajan kautta, jotta Pete ei koe sitä liian ahdistavana. Tiara on tapaamisen jälkeen ottanut paremmin vastuuta teostaan ja toivoo, että pääsisi keskustelemaan omista asenteistaan ja käyttäytymisestään vielä tarkemmin toiselle käynnille.

Tiara ei halunnut aloittaa Uusi Suunta-ohjelmaa, mutta hänen kanssaan sovittiin vielä useita tapaamisia, joissa hyödynnettiin mm. Mielekkään elämän mallia. Myöhemmissä keskusteluissa Tiaran kanssa nousi esiin myös, että Tiara on myös itse ollut seksuaalisen väkivallan kohteena miespuolisten ystäviensä toimesta, mutta hän ei ollut käsittänyt, että se mitä hänelle on niissä tilanteissa tehty, on ollut väärin ja rikos. Tiara kertoo, että hän on ollut Peten asemassa todella monta kertaa elämänsä aikana. Keskusteluiden myötä Tiara päätyy myös itse rikosilmoituksen tekoon näistä häneen kohdistuneista teoista.

Poliisin ohje seksuaalirikoksesta epäillyn kuntoutukseen ohjauksessa

OHJAA SEKSUAALIRIKOKSESTA EPÄILTY KUNTOUTUKSEEN!

MIKSI?

1. Seksuaalirikosten ennaltaehkäisy/uusintarikollisuuden ehkäiseminen – vähemmän uhreja
2. Suojellaan lapsia
3. Saadaan tietoa, missä tekijät liikkuvat esim. Internetissä, ja mistä uhreja haetaan
4. Tekijän kuntouttaminen auttaa hänen läheisiään (perhettä/lapsia) selviämään haitallisista vaikutuksista

+ Katso Suomen Tasavallan presidentin asetus:

Finlex Valtiosopimus 88/2011, luku 5. | [88/2011 - Valtiosopimukset - FINLEX®](#)

MITÄ?

Tekijöitä kuntoutetaan Rikosseuraamuslaitoksen kehittämällä Uusi Suunta-ohjelmalla sekä terapeuttisin menetelmin ajanvääristymiä työstämällä.

MITEN?

Kysy asiakkaalta lupa välittää yhteystiedot tai soita kuntouttavaan palveluun – asiakas ei aina kykene soittamaan itse.

MIHIN?

Setlementti Tampereen | Välitä! Seksuaaliväkivaltatyö
p. 045 279 8090
valita-yksikko@setlementtitampere.fi
www.seksuaalivakivalta.fi

TOIMINTAOHJE VIRANOMAISKÄYTTÖÖN (Tampereen kaupunki):

Kun epäilet lapsen kohdistunutta pahoinpitelyä tai seksuaalista hyväksikäyttöä

Kaikilla ilmoitusvelvollisilla (Lastensuojelulaki 25 §) henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä viipymättä **1) ilmoitus poliisille** ja **2) lastensuojeluilmoitus**, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä alle 18-vuotiaaseen kohdistunutta seksuaali- ja / tai pahoinpitelyrikosta. "Ilmoitus poliisille" ei ole rikosilmoitus. Tutkinnassa poliisi selvittää, onko rikosta tapahtunut. Epäily riittää ilmoituksen tekemiseen ja sitä ei voi delegoida.

1) YHTEYDENOTTO POLIISIIN

Kiireellisissä tai akuuteissa tapauksissa ilmoitus tulee tehdä Tampereen pääpoliisiaseman poliisin konsultointinumeroon XXX XXX. Yhteydenotto voi olla konsultoiva, puhelun aikana voidaan sopia kirjallisen ilmoituksen tekemisestä ja ohjeista jatkotyöskentelyä varten (esim. mitä ilmoitetaan lastensuojeluilmoituksen yhteydessä sosiaalityöntekijälle, kuka kertoo ja missä vaiheessa huoltajille ja/tai lapsesta huolta pitävälle henkilölle, lapselle ja muille asianosaisille, kuka ohjaa lääkärin tutkimuksiin). Huom! Poliisin numerot ovat viranomaiskäyttöön (lastensuojelulaissa ilmoitusvelvolliset tahot).

2) YHTEYDENOTTO JA ILMOITUS LASTENSUOJELUUN

Lastensuojelupäivystyksen puhelin XXX-XXX-arkisin klo 9–15. Muuna aikana ota yhteyttä sosiaalipäivystykseen numeroon XXX-XXX (asiakasnumero) tai XXX-XXX-(24h, vain viranomaiskäyttöön). Mikäli lapsella on jo asiakkuus joko perhepalveluissa tai lastensuojelussa, eikä asian arvioida olevan kiireellinen, voit ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään. Lastensuojeluilmoituksen vastaanottaja varmistaa aikarajojen puitteissa lapsen tarpeen käydä lääkärissä sekä tarvittaessa järjestää kriisiapua perheelle.

3) LÄÄKÄRIN TUTKIMUKSET

Muista ohjata tarvittaessa lääkärin tutkimuksiin löydösten dokumentoimista, näytteiden ottamista varten sekä tarvittaessa hoitoon ohjaamiseksi. Ohjaa tutkimuksiin periaatteella "mitä lyhyempi aika epäilyistä tapahtumasta, sitä kiireemmin tutkimukseen":

--> välittömästi, jos epäilyistä tapahtumasta on alle 2 viikkoa

--> kiireettömästi, jos tapahtumasta on yli 2 viikkoa

Mikäli olet epävarma, miten asiassa tulisi edetä tai pohdit muita kysymyksiä epäilyyn liittyen, on mahdollista konsultoida poliisin ja lastensuojelun lisäksi Taysin lasten oikeuspsykiatrian työryhmää, jonka viranomaiskäyttöön on tarkoitettu konsultaatiopuhelin XXX-XXX arkisin klo 9-15. Muina aikoina voi ottaa yhteyttä lastenklinikan lastentautien päivystykseen puh. XXX-XXX (päivystävä lastenlääkäri).

Tärkeitä asioita tilanteessa toimimiseen:

Huomioi, että epäily voi tulla esille eri tavoin. Mikäli lapsi kertoo spontaanisti epäilyyn liittyvää, pyri suhtautumaan rauhallisesti. Älä tuo keskusteluun uusia asioita ja kysy mahdollisimman vähän kirjaten sanatarkasti (heti tilanteen jälkeen) ylös esitetyt kysymykset ja vastaukset. Jos kysyt, käytä mahdollisimman avoimia ja neutraaleja kysymyksiä tarkentamaan lapsen jo kertomaa asiaa (*"Mitä tarkoitat X:llä?"*). Käytä lapsen omia ilmaisuja. Älä tulkitse. Pyri olemaan lapselle empaattinen, tue ja kuuntele. Vältä syyllistämästä. Älä haastattele epäilystä rikoksesta saattajaa lapsen läsnä ollessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävänä on auttaa lapsia ja perheitä ottaen huomioon heidän kokemuksensa. Rikosoikeudellisen järjestelmän tehtävä on selvittää, onko rikosta tapahtunut. Huomioi oma roolisi ilmoitusvelvollisena, kun sinulle herää epäily mahdollisesta rikoksesta. Huomioi vaihtoehtoisten syiden ja väärin epäilyjen mahdollisuus. Pyri säilyttämään objektiivisuus esille tuleviin asioihin liittyen. Tiivis ja toimiva viranomaisyhteistyö epäilyn herätessä ja koko prosessin aikana edesauttaa asian selvittämistä ja nopeuttaa käsittelyä. Parhaimmillaan se luo hyvät edellytykset jatkotyöskentelylle ja lapsen ja perheen hyvinvoinnille. Tärkeää on pyrkiä pitämään lapsen arki mahdollisimman ennallaan.

Miten toimia sen jälkeen, kun ilmoitukset on tehty lapsiin kohdistuneissa pahoinpitely- tai seksuaalirikosepäilyissä?

- Huomioi mahdollisen tutkinnan eri vaiheet. Missä vaiheessa kohtaatkin lapseen liittyvää pahoinpitelyä tai seksuaalisen hyväksikäytön epäilyä ja/tai epäily herättää kysymyksiä, älä epäröi konsultoida poliisia (Tampereen pääpoliisiasema, puh. XXX-XXX tai tapaukseen nimettyä tutkijaa, mikäli sellainen on tiedossa). Esitutkintaa ei ole kuitenkaan mahdollista avata muille kuin asianosaisille, joten oman roolin ymmärtäminen tässäkin vaiheessa on tärkeää. Voit konsultoida tarvittaessa myös lasten oikeuspsykiatrian työryhmää (puh.XXX-XXX).
- Varmista osaltasi, että perhe saa tukea tilanteeseen. Rikosepäily on kriisi koko perheelle ja myös lapsen vanhemmat tarvitsevat apua, jotta he kykenevät tukemaan lasta. Sosiaalipäivystyksen/lastensuojelun tehtävänä on lapsen turvaaminen, varmistaa kriisiapu ja muu tarvittava tuki lapselle ja vanhemmille. Jatka silti perheen tukemista oman työroolisi mukaisesti ja tue mahdollisuusiesi mukaan lapsen turvallisen ja tavallisen arjen jatkumista.
- Lapsen hoidon suunnittelussa lähtökohtana tulee olla lapsen etu. Lapsen terveys tulee asettaa rikosasian selvittämisen edelle. Lapsen hoito on suunniteltava aina yksilöllisesti, kuitenkin yhteistyössä poliisin ja muiden toimijoiden kanssa. Vanhempien tai lapsesta huolta pitävien aikuisten rooli on myös tärkeää huomioida ja heille riittävän tiedon jakaminen on sitä tärkeämpää, mitä pienemmästä lapsesta on kyse.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteena on auttaa lapsia ja perheitä ottaen huomioon heidän subjektiiviset kokemuksensa ja hoitotyössä voidaan pidättäytyä objektiivisen totuuden etsimisessä. Huomioi, että hoitoon ohjautuvat myös lapset ja nuoret, joiden osalta epäily ei saa vahvistusta. Olosuhteet, jotka ovat synnyttäneet vääriä syytöksiä ja epäilyjä, voivat olla riskitekijä lapsen psyykkiselle hyvinvoinnille ja on mahdollista, että lapsi oireilee muihin asioihin liittyen. Joskus on niin, että pahoinpitelyä tai lapseen kohdistunutta seksuaalista hyväksikäyttöä on tapahtunut, mutta riittävää rikosoikeudellista näyttöä ei tule. Lapsi ei aina halua/osaa/uskalla kertoa kokemistaan asioista.

Jos tapahtuneesta ei ole tehty vielä ilmoitusta poliisille tai poliisi ei ole vielä kuullut uhria, on kriisiauttajan huolehdittava, ettei kriisiapu vaikuta asiakkaan muistikuviiin tapahtumista. Erityisesti alaikäisten kohdalla auttajan on syytä varmistaa poliisilta, ettei kriisiapu tai muu hoito vaaranna tutkintaa ja että niiden aloittamiselle ei ole estettä. Välttämätön kriisiapu on kuitenkin annettava aina asiakkaan tilanteen niin vaatiessa, rikosprosessin vaiheesta riippumatta. Tällöin on hyvä välttää keskustelua itse tapahtumasta ja vaikuttamista asiakkaan muistikuviiin tai käsityksiin tapahtuneesta.

Jatkohoitoa tai kriisitukea antavia tahoja Tampereella:

- Sosiaalipäivystys puhelin XXX-XXX
- Lastensuojelupäivystys p. XXX-XXX, arkisin klo 9–15
- Tampereen kaupungin Perheneuvola (alle 13-vuotiaat lapset ja vanhemmat) puh. XXX-XXX, neuvonta ja ajanvaraus ma, ke klo 12–14 ja to klo 9–11
- Setlementti Tampere / Perheväkivaltaklinikka (kriisiapu vanhemmille ja läheisille pahoinpitelyasioissa) puh. XXX-XXX ajanvaraus ma ja ke klo 12–13
- Setlementti Tampere / Välitä! -seksuaaliväkivaltatyö (kriisiapu yli 17-vuotiaille, vanhemmille ja läheisille) puh. XXX-XXX arkisin klo 9–15
- Setlementti Tampere/ Tyttöjen talo (13–29-vuotiaille), seksuaaliväkivaltatyöntekijä puh. XXX-XXX
- Rikosuhripäivystys, Pirkanmaan palvelupiste (tuki rikosprosessiin, myös läheisille ja todistajille) puh. XXX-XXX
- Kriisikeskus Osviitta puh. XXX-XXX
- Tampereen ensi- ja turvakoti, Perhekulma Puhuri puh. XXX-XXX, XXX-XXX
- Tampereen kaupungin nuorisopsykiatria (viranomaisläheteellä) puhelinvaihe puh. XXX-XXX
- Taysin Nuorisopsykiatria (13–17-vuotiaat nuoret, lääkärin läheteellä)
- Taysin Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikkö (alle 4-vuotiaat lapset, lääkärin läheteellä)
- Taysin Lasten traumapsykiatrian yksikkö (4–14-vuotiaat lapset, läheteellä)
- Taysin lasten oikeuspsykiatrian työryhmä (viranomaiskäyttöön tarkoitettu konsultaatiopuhelin) puh. XXX-XXX, arkisin klo 9–15
- Taysin seri-tukikeskus (yli 16-vuotiaille) puh. XXX-XXX
- Taysin Lastentautien päivystys, puh. XXX-XXX

Liite 4:

ALKUKARTOITUSLOMAKE

(HUOM! Kysymykset on tarkoitettu työntekijälle alkuarvioinnin apuvälineiksi ja keskustelun lomassa läpi käytäväksi, lomaketta EI tule antaa asiakkaalle täytettäväksi)

Asiakkaan nimi:

Yhteydenottopäivämäärä:

Static-pistemäärä (jos tehty):

Asuinkunta:

Ikä: 15-17 18-20 21-29

Sukupuoli: mies nainen muu ei halua kertoa

Koulutusaste:

- peruskoulu kesken
- peruskoulu ammattikoulu tai kurssi
- lukio
- opistotason ammatillinen koulutus
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- ei ammatillista tutkintoa

Työelämä tiedot:

- palkansaaja
- yrittäjä
- työtön
- opiskelija tai koululainen
- suorittaa rangaistusta
- eläkeläinen
- ei tiedossa

Siviilisääty:

- naimaton
- avioliitossa
- avoliitossa
- asuserossa
- leski
- eronnut
- rekisteröity parisuhde
- tuntematon

Lasten lukumäärä ja iät:

Asuminen:

- yksin
- molempien vanhempien kanssa
- yksinhuoltajavanhemman kanssa
- vuorotellen asuminen molempien vanhempien kanssa
- sijoitettuna
- asuminen jonkun muun kanssa

Kuka otti yhteyttä?

- itse
- ammattilainen
- läheinen

Jos ammattilainen ohjasi, mikä taho:

Kuinka otti yhteyttä?

- puhelin sähköposti muu, mikä?

Mistä asiakas oli kuullut avusta/hankkeesta?

Miksi asiakas hakeutui hankkeeseen?

- huoli omasta riskistä tehdä seksuaalirikos
 seksuaalirikosepäily
 seksuaalirikos
 ammattilaisen huoli
 läheisen huoli
 Muu

Tukiverkko, millainen?

Onko asiakkaalla rikosseuraamustausta?

Vanhempien päihde/rikostausta:

Sisarusten määrä:

Sisarusten päihde/rikostausta:

Onko asiakkaaseen kohdistunut lapsuudessa:

- henkistä väkivaltaa
 fyysistä väkivaltaa
 seksuaalista väkivaltaa

Onko asiakkaaseen kohdistunut aikuisuudessa:

- henkistä väkivaltaa
 fyysistä väkivaltaa
 seksuaalista väkivaltaa

Onko asiakkaalla psykiatrista diagnoosia?

Onko todettu ADHD, ADD, Asperger tai muita neurokirjoon liittyviä sairauksia?

Onko asiakkaalla lääkityksiä?

Onko asiakkaalla muita entisiä tai nykyisiä hoitokontakteja?

Onko asiakasta koulukiusattu?

Onko muuta traumataustaa /miltä ajalta?

Asiakkaan seksuaalinen kiinnostus:

- suojaikärajan ylittäneet
 murrosikäiset
 pienemmät lapset

Missä iässä asiakas on huomannut kiinnostuksensa lapseen (jos on)?

Kuinka seksuaalinen kiinnostus lapseen ilmenee (jos on)?

- seksuaalinen käyttäytyminen/teot
 seksuaalinen suuntautuminen
 fantasiat/mieltymykset
 kuvamateriaalin katselu

Onko seksuaalinen kiinnostus lapseen aiheuttanut asiakkaalle haittaa (jos on)?

Onko asiakas tehnyt seksuaalista väkivaltaa?

Onko asiakkaalla riippuvuuksia (esim. porno, päihteet, pelit...)?

Onko asiakas kertonut kenellekään seksuaalisista mieltymyksistään?

Onko asiakkaalla ollut vaikeuksia päivittäisten aktiviteettien ja rutiinien kanssa?

Onko asiakas vetäytynyt sosiaalisista suhteista?

Onko asiakkaalla ollut itsetuhoisia ajatuksia/itsemurhayrityksiä?

Miten suureksi asiakas arvioi riskin tehdä seksuaalirikos tulevaisuudessa? (0–100 %)

Mitä asiakas ajattelee tulevaisuudestaan?

- toiveikas
- huolestunut
- toivoton

Mitä asiakas toivoo työskentelyltä ja millaisia tavoitteita hän haluaa asettaa?

Liite 5:

LOPPUKARTOITUSLOMAKE

Oletko työskentelyn aikana tehnyt jotain, mikä olisi rikkonut toisen henkilön seksuaalisia rajoja?

- en ole rikkonut toisen henkilön seksuaalisia rajoja
- olen ollut tilanteissa, joissa aiemmin olen rikkonut toisen ihmisen rajoja, mutta nyt onnistunut välttämään nämä rikkomukset
- olen välttänyt joutumasta tällaisiin riskitilanteisiin
- olen edelleen rikkonut rajoja, mutta nykyään tiedostan toimivani niin
- olen edelleen rikkonut rajoja, koska minulla ei ole riittävästi keinoja lopettaa
- olen edelleen rikkonut rajoja, koska en näe syytä lopettaa

Miten suureksi arvioit riskisi tehdä seksuaalirikos tulevaisuudessa?

Arvioi riskiä asteikolla 0-100:

0=en tule koskaan tekemään seksuaalirikosta, 100=olen varma siitä, että syyllistyn seksuaalirikokseen

0-----100

Millaisia tavoitteita sinulla oli työskentelylle?

Ovatko nämä tavoitteet toteutuneet?

- Kyllä, täysin
- Kyllä, osittain
- Ei täysin
- Ei ollenkaan

Jos tavoitteet eivät ole toteutuneet, mistä arvelet tämän johtuvan?

Mistä ajattelet, että on ollut eniten hyötyä?

Missä asioissa muutosta on tapahtunut?

- Ymmärrän paremmin tekoani / ajatuksiani
- Ymmärrän paremmin oman vastuuni
- Itsetuntoni on parantunut
- Ajatusvääristymäni ovat vähentyneet
- Ymmärrän paremmin (mahdollisen) uhrin kokemusta
- Suhtaudun itseeni myötätuntoisemmin
- Olen saanut lisää tietoa (esim. väkivalta, seksuaalisuus)
- Elämönhallintani on parantunut
- Tunnesäätelyni on parantunut
- Muuta, mitä?

Mitä riippuvuuksille on tapahtunut työskentelyn aikana?

- Minulla ei ole ollut riippuvuuksia
- Koen saaneeni riippuvuuteni hallintaan
- Koen saaneeni työkaluja riippuvuuksieni kanssa elämiseen
- En ole saanut riittävästi apua riippuvuuksiini

Palautteeni työntekijälle:

Välitä! -työn esitemateriaaleja

Välitä! Nuorten hanke

**HAE APUA,
JOS PELKÄÄT
RIKKOVASI TOISEN
SEKSUAALISIA
RAJOJA**

www.seksuaalivakivalta.fi

VÄLITÄ!
Seksuaaliväkivaltatyö

Älä jää yksin
jos olet kokenut tai tehnyt seksuaalista väkivaltaa

Setlementti Tampere

HAITTAAKS SE?

Jos omat seksuaaliset ajatukset tai käytös vaivaa sua, niin hae apua!

Ammattilainen ohjaa nämä nuoret ja heidän läheisensä avun piiriin!

Jos tiedät nuoren, joka tarvitsee apua seksuaalisten rajojen kanssa, ota yhteyttä meihin.

Apua on saatavilla luottamuksellisesti ja maksuttomasti

SOITA TAI LAITA VIESTI:

☎ 045 279 8090   ✉ valita-yksikko@setlementtitampere.fi

📞 @valitanuoret   🌐 www.seksuaalivakivalta.fi

Välitä! Nuorten hanke tarjoaa maksutonta tukipalvelua 15-29 -vuotiaalle nuorille, joilla on huoli omista seksuaalisista mieltymyksistään tai kohonnut riski syyllistyä seksuaalirikokseen. Apua myös läheisille.

VÄLITÄ!
Nuorten hanke

Setlementti Tampere

OKIUSMINISTERIÖ
JUSTITIIEMINISTERIET

VÄLITÄ!
Seksuaaliväkivaltatyö